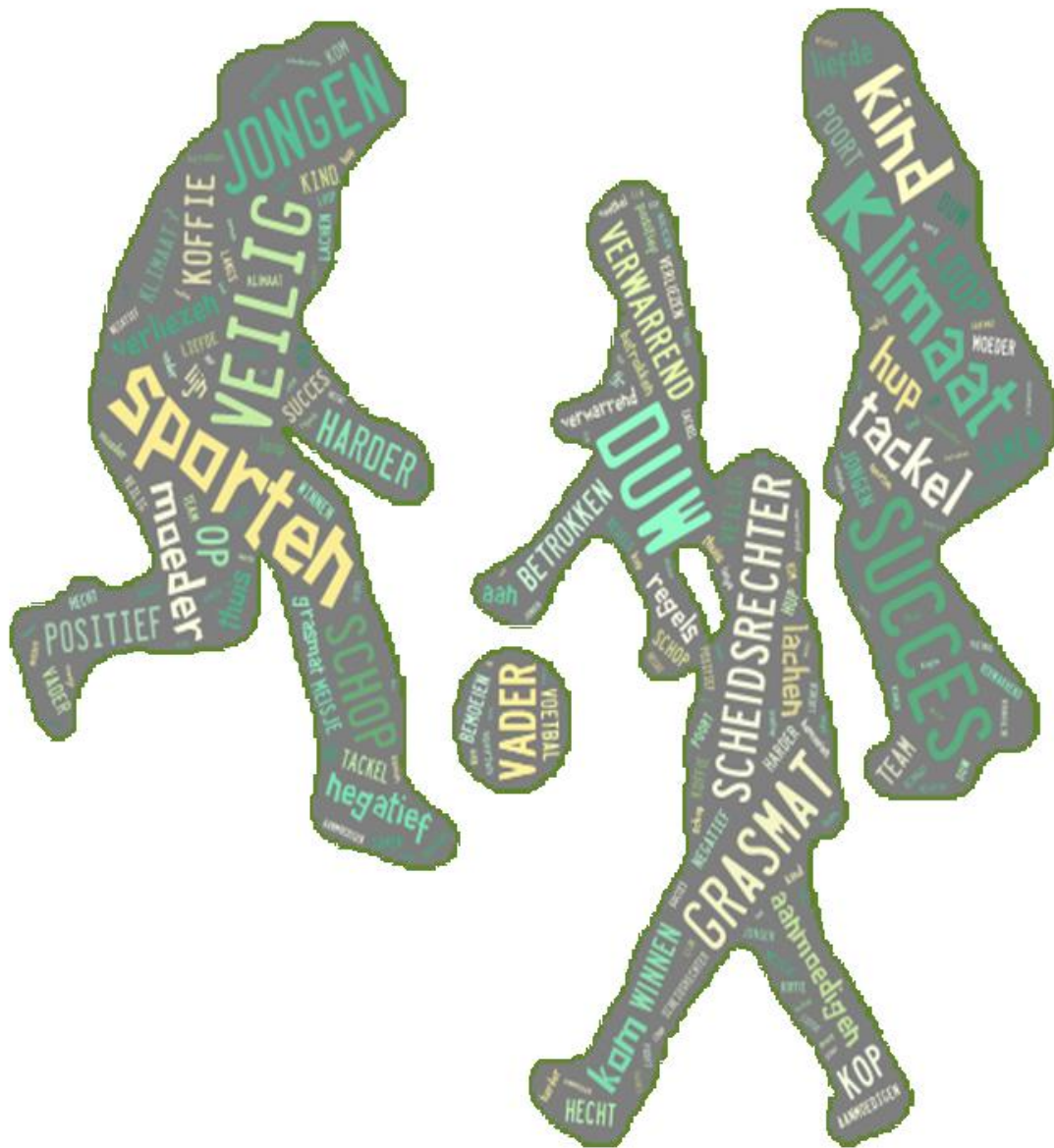

‘Je kunt een kind opbeuren, maar ook onder een grasmatt stoppen!’

Een kwalitatief onderzoek naar hoe betrokkenen denken dat ouders een bijdrage kunnen leveren aan het creëren van een veilig sportklimaat.

Hoe ouders kunnen bijdragen aan een veilig sportklimaat.

- Naar de mening van betrokkenen -

Utrecht, juli 2014

Afstudeeronderzoek

Universiteit Utrecht

Utrechtse School voor Bestuurs- en Organisationswetenschap

Master Sportbeleid en Sportmanagement (2012-2014)

Eerste beoordelaar: Dr. I. E. C. Claringbould

Tweede beoordelaar: Prof. Dr. A. Knoppers

Opdrachtgever: NOC*NSF Sportparticipatie/Onderzoek

Stagebegeleidster: Dr. Nicolette van Veldhoven

Dr. Lieke Vloet

Voorwoord

Voor u ligt mijn onderzoeksrapport over hoe betrokkenen denken over de rol van ouders met betrekking tot veilig sportklimaat. Dit onderzoek vormt de afronding van de master Sportbeleid en Sportmanagement aan de Utrechtse School voor Bestuurs- en organisatiekunde. Mijn interesse voor de sportwereld kon in deze master gecombineerd worden met mijn interesse in de pedagogiek. Ook de continue wisselwerking tussen theorie en praktijk heb ik als waardevol ervaren. Het waren twee fantastische leerzame jaren, ik heb veel leuke mensen leren kennen met allen dezelfde passie; sport. Ik heb vele uitdagingen gekregen en de mogelijkheid gehad om mijn eigen pad te kunnen kiezen. In deze twee jaar heb ik mij zowel op de competenties in het werk als op persoonlijke vlak kunnen ontwikkelen.

Ik wil de verenigingen die mij hebben geholpen met het onderzoek en alle betrokkenen van de verenigingen hartelijk bedanken voor de tijd en moeite die zij hebben genomen om mij te helpen met mijn onderzoek.

Daarnaast wil ik mijn beide stagebegeleidsters Lieke Vloet en Nicolette van Veldhoven bedanken voor de twee leerzame jaren bij NOC*NSF. Ik heb van jullie vele uitdagingen en kansen heb gekregen om veel te leren en mezelf te ontwikkelen. Ik kan dan ook oprecht zeggen dat ik een fantastische tijd heb gehad bij NOC*NSF. Daarnaast wil ik Jens van der Kerk bedanken voor zijn bijdrage aan mijn onderzoek en zijn enthousiasme. Ook wil ik Inge Claringbould bedanken voor haar begeleiding tijdens mijn onderzoeksproces. Mede dankzij haar tips, het meedenken, de snelle en goede feedback, haar enthousiasme en vertrouwen heb ik deze scriptie met plezier kunnen afronden. Verder wil ik Michel Slobbe bedanken voor de begeleiding de afgelopen twee jaar, ook op het gebied van competenties.

Ik wil mijn ouders bedanken voor hun steun en de mogelijkheid dat ik heb kunnen studeren. Ook wil ik mijn vriendinnen en huisgenoten bedanken, die mijn gemopper aan moesten horen, mij motiveerden, vergezelden in de bibliotheek en ook voor leuke afleiding zorgden. En natuurlijk ook mijn zus, haar vriend en mijn kleine neefje.

Veel leesplezier!

Inge Schimmelpennink

Juli 2014

Samenvatting

Het sportklimaat wordt niet altijd als veilig ervaren, dit blijkt uit de percentages van verbaal en fysiek geweld die uit onderzoeken naar voren komen. Naar aanleiding van een actieplan van minister Schippers van het Ministerie van Volksgezondheid is door samenwerking van de sportbonden en NOC*NSF het programma 'Naar een veiliger Sportklimaat' opgezet. Binnen het veilig sporten is de rol van de ouders van belang. Hoewel het bekend is dat ouders een belangrijke rol spelen bij het sportende kind, is niet bekend hoe dit in relatie staat met het al dan niet creëren van een veilig sportklimaat. Het doel van dit onderzoek is te achterhalen welke betekenissen betrokkenen van een voetbalvereniging geven aan de rol die ouders hebben met betrekking tot het creëren van een veilig sportklimaat. Binnen twee voetbalverenigingen zijn elf semi-gestructureerde interviews afgenomen. De geïnterviewden zijn twee voorzitters, twee scheidsrechters, drie coaches, twee vaders en twee moeders. Daarnaast zijn er vijf focusgroepen gehouden met jongens en meisjes van verschillende leeftijden en uit verschillende teams. Het onderzoek wordt geanalyseerd vanuit de theorie van Pierre Bourdieu. Aan de hand van de begrippen 'veld', 'position taking' en 'habitus' zijn de resultaten weergegeven en geanalyseerd. Uit het onderzoek komt naar voren dat de ouder volgens de betrokkenen een belangrijke rol speelt bij het creëren van een (on)veilig sportklimaat. Factoren waardoor een ouder bijdraagt aan een onveilig sportklimaat volgens de betrokkenen zijn: ongewenste betrokkenheid in de vorm van negatieve feedback langs de lijn, benadrukken van winnen, bemoeienis met de wedstrijd in de vorm van commentaar leveren op de scheidsrechter en de overname van de rol van de coach. Ook ontbrekende voorzieningen voor meisjes, zoals een aparte meisjeskleedkamer, spelen een rol. Factoren waardoor een ouder bijdraagt aan een veilig sportklimaat zijn: benadrukken van plezier, positieve feedback en aanmoedigen langs de lijn, een gewenste mate van aanwezigheid en betrokkenheid bij de vereniging onder andere door vrijwilligerswerk. Daarnaast komt naar voren dat mannen en vrouwen een andere invloed hebben op het sportklimaat. De betrokkenen hechten waarde aan een veilig sportklimaat, maar geven aan dat ongewenst gedrag soms toch wordt geaccepteerd wanneer het leidt tot het winnen van de wedstrijd. De betrokkenen geven aan dat ze vinden dat ouders elkaar onderling moeten aanspreken wanneer de ouder ongewenst gedrag vertoont. Dit blijkt echter vaak tot conflicten te leiden.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	10
1.1 Percentage ongewenst gedrag in de sport	10
1.2 Probleemstelling	11
Doelstelling	12
Vraagstelling	12
1.3 Maatschappelijke, organisatorische en bestuurlijke context	13
1.4 Relevantie	14
Maatschappelijke relevantie	14
Wetenschappelijke relevantie	15
1.5 Leeswijzer	15
2. Literatuurstudie	16
2.1 Sport als factor voor socialisatie	16
2.2 Geweld in de sport	16
2.3 Gedrag ouders	17
2.5 Gendersverschillen	21
3. Conceptueel kader	23
3.1 Onderzoeksbenadering & onderzoeksperspectief	23
3.2 Analyse kader	24
3.2.1 Sensemaking	24
3.2.2 Habitus, Field, Position taking	25
4. Methodologisch kader	28
4.1 Semi-gestructureerd interview	28
4.2 Focusgroep	29
4.3 De onderzoeksgroep	29
4.4 Bias, validiteit en betrouwbaarheid	31
5. Resultaten	32
5.1 Habitus: Omschrijving van veilig sporten	32
5.2 Veld: Proactieve en reactieve maatregelen	34
5.3 Position taking: Het gedrag van de ouder	41
5.4 Habitus: De invloed van het ouderlijk gedrag	51

6. Analytisch kader.....	58
6.1 Het verenigingsterrein	58
6.2 Tijdens de wedstrijd	60
7. Conclusie.....	63
8. Reflectie	66
10. Literatuur.....	69
Bijlage	72
Topiclijst voor semi-gestructureerde diepte-interviews	72
Topiclijst focusgroep met de sporters	75

“Ik heb het liefst dat ouders en toeschouwers gewoon kijken en tips geven. En niet de spelers van de coach overnemen. Mijn vader is vaak bij voetbalwedstrijden. Soms is dat fijn, maar soms is hij wat te fanatiek en dan is dat best wel irritant.” (Schippers-van Veldhoven & Boks, 2014, p21).

1. Inleiding

In onderhavig onderzoek wordt gekeken naar de betekenis die betrokkenen geven aan de rol van ouders met betrekking tot het creëren van een veilig sportklimaat. Hierbij zal bij twee voetbalverenigingen worden gekeken hoe de betrokkenen hier betekenis aan geven.

1.1 Percentage ongewenst gedrag in de sport

In opdracht van het Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport heeft het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) in 2007 een quickscan uitgevoerd om het (on)gewenste gedrag in de breedtesport te inventariseren. De opdracht is ontstaan door eerdere signalering van ongewenst gedrag in 2006 binnen de breedtesport. (Tiessen-Raaphorst & Breedveld, 2007). In de quickscan is onderzocht hoe vaak wenselijke en onwenselijke praktijken in en om de breedtesport voorkomen. De gegevens zijn verzameld door middel van het lezen van rapporten en onderzoeken die de afgelopen drie jaar zijn geproduceerd met gegevens of statistieken over (on)wenselijk gedrag in de sport. In dit onderzoek wordt onder ongewenst gedrag verstaan: verbale en lichamelijke agressie, discriminatie, roken, alcoholgebruik en intimidatie. Uit het onderzoek kwam naar voren dat 12% van de sporters getuige is geweest van fysieke en verbale agressie in de sport en 14% van discriminatie (Tiessen-Raaphorst & Breedveld, 2007).

Naar aanleiding van de quickscan is een vervolgonderzoek door het SCP uitgevoerd. Dit betreft de tweede fase van het quickscan onderzoek. In dit onderzoek is gekeken naar zowel de beeldvorming als het aantal incidenten van ongewenst gedrag in de sport. Tussen beeldvorming en het aantal incidenten blijkt een kloof te bestaan. Er doen zich wel degelijk een groot aantal incidenten voor in de sport, maar de maatschappij heeft het idee dat dit meer is dan is gebleken uit de statistieken die voort zijn gekomen uit onderzoek. Uit het onderzoek komt naar voren dat één op de vijf Nederlanders van twaalf jaar en ouder getuige is geweest van onwenselijk gedrag in de sport. Als we kijken naar de specifieke aantallen is dit respectievelijk 12% verbaal geweld, bestaande uit treiteren, pesten en schelden en 6%

lichamelijke geweld, bestaande uit schoppen en slaan (Tiessen-Raaphorst, Lucassen, Van den Dool & Kalmthout, 2008). In 2012 heeft het Mulier Instituut het Nationale Sport Onderzoek (NSO) uitgevoerd. Hierin worden de meest recente cijfers wat betreft incidentie in de sport gepubliceerd. Van de respondenten die tussen de 15 en 80 jaar oud zijn, geeft 15% aan in de afgelopen 12 maanden te maken te hebben gehad met één of meer incidenten in de sport. Van de ondervraagden geeft 6% aan dat ze te maken hebben gehad met lichamenlijk contact door een opzettelijke overtreding. In aanraking gekomen met opzettelijk lichamenlijk geweld in de sport wordt door 6% van de respondenten vermeld en verbaal geweld in de sport wordt door 10% van de respondenten weergegeven (Collard, 2013). Uit alle drie de bovenstaande onderzoeken komt naar voren dat de meeste incidenten zich voordoen bij mannen en bij sporters in de leeftijd van 15-24 jaar (Tiessen-Raaphorst & Breedveld, 2007; Tiessen-Raaphorst et al. 2008; Collard, 2013).

De incidenten die bij het voetbal gebeuren maken het meest indruk (Lucassen et al, 2012). Voetbal is de meest beoefende sport in Nederland en ligt onder een vergrootglas. In het Nationaal Sport Onderzoek (2012) dat is uitgevoerd bij 4000 respondenten in de leeftijd van 15 tot en met 50 jaar zijn vragen gesteld over hoe vaak de respondenten in aanraking zijn gekomen met fysiek en verbaal geweld in de afgelopen 12 maanden. Van de ondervraagden gaf 6% aan met lichamenlijk contact door opzettelijk overtreding te maken te hebben gehad. Van de ondervraagden die aangaven te maken te hebben gehad met lichamenlijk contact door opzettelijke overtreding geeft 49% aan dat dit binnen het voetbal plaatsvond, en 64% geeft aan dat dit tijdens de competitie/wedstrijd plaatsvond. Vervolgens geeft 7% van de ondervraagden aan met opzettelijk lichamenlijk geweld te maken te hebben gehad. Van de ondervraagden die aangaven met lichamenlijk geweld te maken te hebben gehad geeft 68% aan dat dit binnen het voetbal plaatsvond. Ten slotte geeft 10% van de ondervraagden aan met verbaal geweld te maken te hebben gehad. Van de ondervraagden die aangaven met verbaal geweld te maken te hebben gehad heeft 59% aan dat dit binnen het voetbal plaatsvond. De ondervraagden geven bij alle drie de gedragingen aan dat ze dit voornamelijk in de amateursport zijn tegengekomen. Daarnaast zijn de percentages van deze gedragingen het hoogst in de leeftijdscategorie van 15 t/m 20 jaar.

1.2 Probleemstelling

Bij het sporten in georganiseerd verband zijn vele mensen betrokken. Arbitrage, sporters, bestuurders, vrijwilligers en supporters hebben allen invloed op de veiligheid gedurende het sporten. Ook ouders spelen een belangrijke rol van de sportdeelname van het

kind. De invloed van de ouders uit zich in de manier waarop ze langs de lijn staan, hoe ze voor en na de wedstrijd wel of niet ondersteuning bieden, maar ook in de manier waarop de kinderen gemotiveerd zijn in het sporten (Wuerth, Lee & Alfermann, 2004; Fredricks & Eccles, 2004; Holt et al., 2008). Ouders zijn veelal betrokken en zichtbaar bij de sport van de eigen kinderen, langs de lijn en bijvoorbeeld ook in de rol van vrijwilliger. Tevens is sport een publieke aangelegenheid waarbinnen ouders directe en specifieke feedback van de omgeving kunnen ontvangen (Fredricks & Eccles, 2004).

Dat de ouders niet altijd gewenst gedrag vertonen rondom de betrokkenheid van hun sportende kind is bekend, maar in hoeverre het gedrag invloed heeft op het ervaren van een veilig sportklimaat is niet bekend. Welke rol hebben de ouders volgens de betrokkenen van de vereniging bij het creëren van een veilig sportklimaat? Door op zoek te gaan naar de antwoorden op deze vragen kan er worden gekeken naar de rol van de ouders en hoe ouders de rol dusdanig kunnen invullen dat ze kunnen bijdragen aan een veilig sportklimaat. Zoals eerder aangegeven komt naar voren dat van alle sporten zich binnen het voetbal de meeste incidenten voordoen (Collard, 2013). Daarom wordt dit onderzoek bij twee voetbalverenigingen uitgevoerd.

Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is te achterhalen welke betekenis betrokkenen geven aan de bijdrage die ouders hebben/kunnen hebben met betrekking tot het creëren van een veilig sportklimaat. Door te achterhalen hoe ouders bijdragen aan een veilig en aan een onveilig sportklimaat, kan bekeken worden welk gedrag gewenst is van de ouder en welk gedrag volgens de betrokkenen bijdraagt aan een veilig sportklimaat.

Vraagstelling

Welke betekenis geven betrokkenen bij een voetbalvereniging aan de rol van ouders in relatie tot veilig sportklimaat?

Definitie:

1. Betekenis: in dit onderzoek wordt op zoek gegaan naar de betekenis die betrokkenen geven aan de rol van ouders met betrekking tot het creëren van een veilig sportklimaat. Weick (1995) hanteert hiervoor de volgende definitie: Betekenisgeving is de manier waarop mensen betekenis geven aan de werkelijkheid door hun handelen, waarbij ze terugkijken op eerdere ervaringen.

2. Betrokkenen: in dit onderzoek wordt onder betrokkenen voorzitters, scheidsrechter, coach, vader, moeder, jongens en meisjes van twee voetbalverenigingen verstaan.

Om te komen tot een antwoord op de hoofdvraag zijn de volgende deelvragen opgesteld:

- Wat verstaan de betrokkenen onder veilig sporten?
- Hoe kunnen de ouders bijdragen aan een veilig sportklimaat volgens de betrokkenen?
- Wat is het gedrag van de ouder en de invloed van het gedrag volgens de betrokken van de ouders op het veilig sportklimaat?
- Hoe moet ongewenst gedrag aangepakt worden volgens de betrokkenen?

1.3 Maatschappelijke, organisatorische en bestuurlijke context

De percentages van het aantal incidenten en het toenemende gevoel van onveiligheid in de sport heeft er toe geleid dat op bestuurlijk niveau aandacht is ontstaan om de problematiek aan te pakken. De politiek erkent het probleem en het creëren van een veilig sportklimaat staat hoog op de agenda bij het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (Ministerie van VWS). Minister Schippers van VWS heeft een actieplan geschreven en deze naar de Tweede Kamer verstuurd. De sportbonden en NOC*NSF hebben op basis daarvan een programma opgezet. In 2011 is gestart met het programma Veilig Sportklimaat (VSK). Het programma is een vervolg op het in 2008 gestarte programma Samen voor Sportiviteit en Respect. Dit programma kende het volgende doel: *‘Met dit programma wil de sportsector – met financiële steun van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport – het onwenselijke gedrag op en rondom het sportveld, alsmede de negatieve beeldvorming daarover, bespreekbaar maken en ten positieve veranderen.’* (www.nocnsf.nl).

De minister geeft in het actieplan ‘Naar een veiliger sportklimaat’ aan dat er een programma moet worden opgezet om gewenst gedrag te stimuleren en ongewenst gedrag in en rondom sport aan te pakken. Het actieplan heeft tot doel om een sportklimaat te creëren waar het individu zich veilig en prettig voelt en zichzelf kan zijn (www.nocnsf.nl). Uit dit plan is het programma VSK voortgekomen, welke de volgende organisatiestructuur kent. Het programma wordt gesubsidieerd door het Ministerie van VWS en Ministerie van Veiligheid en Justitie (Schippers, 2011). Er nemen 41 Bonden deel aan dit programma, waarbij NOC*NSF, de Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond (KNVB) en de Koninklijke Nederlandse Hockeybond (KNHB) trekkers van het programma zijn en vorm geven aan het beleid (www.veiligsportklimaat.nl). Veilig Sportklimaat wordt vanuit de sportbonden geïnitieerd, voorbereid en naar de vereniging geleid. NOC*NSF en de sportbonden willen

door middel van het programma VSK meerdere doelen bereiken. Het programma kent het volgende hoofddoel:

‘Het doel van het Actieplan is het creëren van een veiliger sportklimaat zodat iedereen met plezier kan sporten zonder last te hebben van intimidatie of geweld. Om dit te bereiken wordt enerzijds ingezet op het voorkomen van ongewenst gedrag en op het stimuleren van gewenst gedrag. Anderzijds worden ongewenst gedrag en excessen stevig aangepakt.’(Schippers, 2011).

Daarbij wordt gebruik gemaakt van verschillende maatregelen welke gericht zijn op spel- en gedragsregels, op tuchtrecht en op de vrijwilliger in de sport. Daarnaast bestaan er maatregelen van de sport en van politie en justitie gericht op excessen. Ook wordt er gekeken naar hoe de sport kan aansluiten bij (lokaal) integraal veiligheidsbeleid (Schippers, 2011).

Het programma richt zich voornamelijk op bestuurders, vrijwilligers, coaches en begeleiders en nog in mindere mate op de rol die ouders spelen. Binnen het programma is in juni 2014 TVSportplezier gelanceerd, een platform voor ouders binnen Veilig Sportklimaat. Online en op social media komen filmpjes waarin kinderen vertellen hoe zij vinden dat hun ouders zich gedragen en zouden moeten gedragen. Daarnaast zijn er ook handreikingen voor de verenigingen over hoe om te gaan met de ouder. In september 2014 zal dit deelprogramma Ouders echt van start gaan. Dit onderzoek kan bijdragen aan de inzichten van gedrag die de ouders vertonen met betrekking tot een veilig sportklimaat.

1.4 Relevantie

Maatschappelijke relevantie

Uit onderzoek is gebleken dat mensen zich niet altijd veilig voelen in de sport. Zo geeft 12% aan met lichamelijk geweld te maken te hebben gehad en 10% geeft aan met verbaal geweld te maken te hebben gehad (Lucassen et al., 2012; Collard, 2013). De georganiseerde sport is een plek waar kinderen normen en waarden leren en kinderen zich ontwikkelen (Coakley & Pike, 2009, p.125). Gedrag kan hier positief en negatief beïnvloed worden en ouders spelen hier een belangrijke rol bij. Hoe ouders voor, tijdens en na de wedstrijd betrokken zijn bij het kind en het gedrag dat de ouder vertoont tijdens de wedstrijd heeft invloed op het gedrag van het kind en de sfeer op het veld (Coakley & Pike, 2009, p.125; Knight, Neely & Holt, 2011; Mean & Kassing, 2007; Wuerth, Lee & Alfermann, 2004). De georganiseerde sport zou een plek moeten zijn waar kinderen met plezier naar toe gaan en zij zich veilig voelen om zich te kunnen ontwikkelen (Coakley & Pike, 2006, p.126). Door middel van dit onderzoek kan inzichtelijk worden gemaakt wat de rol van de ouder is bij het creëren van een (on)veilig

sportklimaat. De resultaten kunnen mogelijk bijdragen aan het beleid ten opzichte van de rol van de ouders en het creëren van een veiliger sportklimaat.

Wetenschappelijke relevantie

Naar de betrokkenheid die de ouders op het sportende kind hebben wat betreft de sportkeuze en de motivatie van het kind is al vele malen onderzoek gedaan. Evenals naar het gedrag die de ouder voor, tijdens en na de wedstrijd vertoont en in hoeverre dit gedrag invloed heeft op het kind (Fredericks & Eccles, 2004; Coakley & Pike, 2009; Coakley & Pike, 2006; Holt et al., 2008; Wuerth et al., 2008). Daarnaast wordt weergegeven dat vaders en moeders op een andere manier invloed hebben op het sportende kind (Messner & Bozada-Deas, 2009; Coakley & Pike, 2009). Er bestaat geen onderzoek waarbij is gekeken in hoeverre het gedrag en de rol van de ouders bijdragen aan het creëren van een (on)veilig sportklimaat.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de relevante literatuur over het gedrag van ouders langs de lijn en de invloed van het gedrag van de ouders. In hoofdstuk 3 wordt het conceptueel kader beschreven. In dit hoofdstuk wordt omschreven vanuit welk onderzoeksperspectief en welk onderzoek benadering er naar dit onderzoek wordt gekeken. Daarnaast wordt het theoretisch kader besproken. Vanuit dit kader zullen de resultaten van dit onderzoek worden geanalyseerd. Hoofdstuk 4 geeft de methodiek van het onderzoek weer. In hoofdstuk 5 worden de resultaten van de semi-gestructureerde interviews besproken. De resultaten worden in hoofdstuk 6 vervolgens geanalyseerd. In hoofdstuk 7 zal de conclusie van het onderzoek worden weergegeven door middel van het beantwoorden van de hoofd- en deelvragen. Tot slot volgt in hoofdstuk 8 de discussie en zullen er in hoofdstuk 9 aanbevelingen worden gedaan naar aanleiding van dit onderzoek.

2. Literatuurstudie

In dit hoofdstuk wordt literatuur besproken die betrekking heeft op de rol van ouders binnen het sportklimaat. Allereerst wordt weergegeven wat in de literatuur bekend is over de invloed van sport op de sociale ontwikkeling. Vervolgens wordt weergegeven wat onder agressief/ongewenst gedrag wordt verstaan. Daarna wordt weergegeven welk gedrag de ouders volgens onderzoekers kunnen vertonen langs de lijn en wat mogelijk de invloed daarvan is op het kind. Er wordt afgesloten met de verschillen tussen jongens en meisjes en vaders en moeders en of dit volgens onderzoeken mogelijk een rol kan spelen bij het scheppen van een veilig sportklimaat.

2.1 Sport als factor voor socialisatie

In de sport vindt socialisatie plaats. Socialisatie kan beschreven worden als een proces waarbij individuen kennis en vaardigheden verwerven, welke de individuen in staat stellen om te participeren in de maatschappij. Er kan gesproken worden over ‘opvoeden’ door sport (Crombrugge, 2006). Er zijn twee manieren waarop kinderen sport kunnen beoefenen, namelijk in informeel en georganiseerd verband. Dit onderzoek heeft betrekking op de georganiseerde sport. De georganiseerde sport wordt doorgaans gecontroleerd door volwassenen. Zij benadrukken het leren en opvolgen van de regels. Goed spelen en winnen staat centraal. Ouders zijn in de georganiseerde sport doorgaans sterk betrokken bij het sportende kind. Dit kan zowel in positieve als in negatieve zin (Coakley & Pike, 2009, p.152). Ouders spelen een belangrijke rol bij de acceptatie van het kind in het team. De kinderen willen geaccepteerd worden door het team, maar het gedrag van de ouder is hier mede bepalend in (Shields, Bredemeier, LaVoi & Power, 2005). Ouders zijn nauw betrokken bij het sportende kind, door middel van vrijwilligerswerk en langs de lijn om het kind te beschermen voor fysieke en psychische schade. Ouders tonen betrokkenheid op zowel verbale als non-verbale wijze (Fredericks & Eccles, 2004).

2.2 Geweld in de sport

Kinderen leren door sportdeelname, maar worden niet alleen geconfronteerd met positieve vaardigheden in de sport. Ze krijgen ook te maken met ongewenst gedrag in de sport, waaronder agressie. Onder agressie worden lichamelijke en verbale gedragingen verstaan die bijdragen aan het domineren van anderen, de controle hebben en het toebrengen van schade aan anderen. Een andere definitie van agressie is het toebrengen van schade aan een persoon, zonder dat dit het doel was. Zo kan het duwen van de scheidsrechter de norm overschrijden,

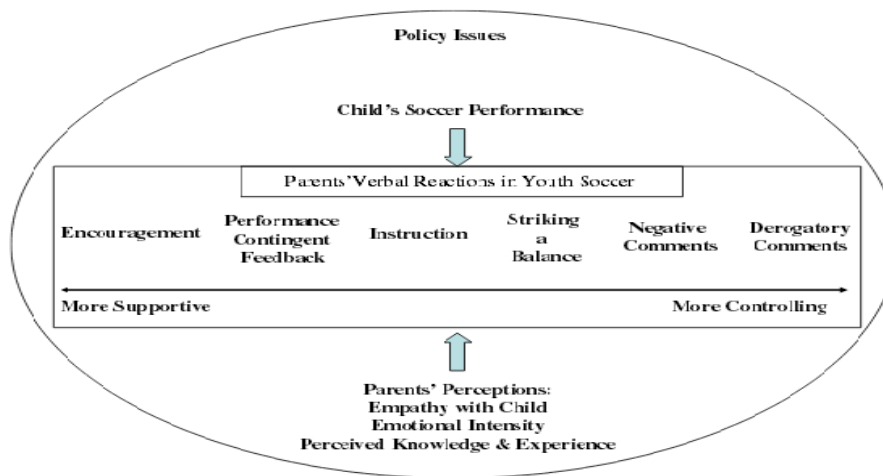
terwijl duwen om bij de bal te komen, kan worden geaccepteerd (Coakley & Pike, 2006, p.233). In deze definitie zit een zekere marge. Elk individu heeft zijn eigen mening over of een bepaald incident wel of niet binnen de marge van gewenst of ongewenst gedrag valt. Dit verschil in marge leidt ertoe dat gedrag door ieder individu anders wordt geclassificeerd.

2.3 Gedrag ouders

Sport is een plek waar kinderen veel leren, zowel positief als negatief. Ze leren normen en waarden, maar ook agressief gedrag en andere ongewenste gedragingen. De ouder speelt een belangrijke rol bij het sportende kind, zo ook het gedrag dat de ouder vertoont langs de lijn tijdens de wedstrijd. In meerdere onderzoeken worden twee soorten ouders besproken aan de hand van de manier waarop zij commentaar leveren of betrokken zijn bij de wedstrijd. De ene soort ouder draagt bij aan het gevoel van veiligheid en de andere ouder bereikt veelal juist het tegenovergestelde. Zo spreken Holt, Tamminen, Black, Sehn en Wall (2008) over 'parental support' en 'parental control'. Bij parental support draagt het commentaar dat ouders geven bij aan het overbrengen van cohesie, acceptatie, liefde, koestering en hechtheid. Bij parental support zijn het ouderlijke gedragingen die zouden bijdragen aan een veilig gevoel bij het kind. Bij parental control laat het commentaar van de ouder zien dat zij aan het monitoren zijn, supervisie willen hebben en discipline en straf willen uitoefenen. Deze ouderlijke gedragingen zouden bijdragen aan een onveilig gevoel. Uit het onderzoek komt naar voren dat 35% van het commentaar van de ouders prijzend en bemoedigend is, 5% feedback betreft op de prestaties, 35% bestaat uit instructies, 10% bestaat uit een balans tussen positieve en negatieve opmerkingen, 10% bestaat uit negatieve opmerkingen en 5% van de opmerkingen bestaat uit denigrerende opmerkingen. Dit betekent volgens de onderzoekers dat ouders over het algemeen meer ondersteunend zijn, veel instructies geven en in mindere mate controlerend gedrag vertonen (Figuur 1).

Goldstein en Iso-Ahola (2008) maken eveneens een tweedeling in het soort ouder dat er zou bestaan, namelijk de autonome en controle georiënteerde ouder. Zij definiëren deze twee soorten ouders als volgt: De autonoom georiënteerde ouder reguleert zijn gedrag op basis van interesses en zelf onderschreven waardes. De controle georiënteerde ouders reguleert zijn gedrag vanuit een inter-persoonlijk defensief functioneren. Controle georiënteerde ouders hebben meer de neiging zichzelf te verdedigen dan autonoom georiënteerde ouders. Ze vertonen dan ook eerder agressief gedrag naar aanleiding van wat er op het veld gebeurt. Dit neemt niet weg dat wanneer de autonome ouder eenmaal boos is deze hetzelfde gedrag vertoont als de controle georiënteerde ouder.

Het gedrag dat de ouder vertoont heeft een positieve of negatieve invloed op het sportklimaat. De ondersteunende ouder geeft commentaar dat bijdraagt aan een veilig gevoel en het kind ervaart liefde en betrokkenheid. De controlerende ouder daarentegen geeft meer negatieve en denigrerende commentaren en vertoont eerder agressief gedrag langs de lijn. Deze gedragingen zouden leiden tot een onveilig gevoel bij het sporten. De autonome ouder draagt bij aan een veiliger gevoel en wordt minder snel agressief. Deze onderzoeken brengen de drijfveren van de ouders in kaart die het ongewenste gedrag deels kunnen verklaren. Daarnaast geeft het weer welke uitspraken van de ouder bij het soort ouder past en hoe dit invloed heeft op het kind en het sportklimaat.

Figuur 1. Verklaring van ouderlijke betrokkenheid in de voetbalcompetitie. (Gekopieerd van “Parental involvement in competitive youth sport settings, “ bij N. L Holt. K. A. Tamminen. D. E. Black. Z. L., Sehn. & M. P. Wall, 2008, *Psychology of Sport and Exercise*, 9, 663-685)

2.4 Invloed ouders op kind

Het gedrag dat de ouder vertoont met betrekking tot het sportende kind heeft invloed op het kind. Holt et al. (2008) bekeken wat het gedrag van de ouder was buiten het sportdomein. Zo blijkt volgens de onderzoekers dat de ouder die controlerend gedrag vertoont een negatieve invloed heeft op het kind. Agressie, delinquentie en middelenmisbruik zouden gedragingen zijn van kinderen waarvan de ouder controlerend is. De ondersteunende ouder zou een positieve invloed hebben, waardoor deze kinderen beter presteren. Beter presteren heeft niet direct te maken met een (on)veilig sportklimaat. Agressief en delinquent gedrag van de sporters heeft hier wel invloed op. Hierbij wordt aan anderen schade toegebracht, wat niet wenselijk is. Stellino en LaVoi (2008) noemen vele factoren waarmee de ouder kan bijdragen

aan positieve uitkomsten in het gedrag van het kind. Positief reageren op de prestaties van het kind, het stimuleren van vaardigheden, benadrukken van behaalde successen en plezier, het aangeven dat fouten gemaakt kunnen worden en niet de nadruk leggen op presteren leidt tot positieve gedragingen bij de sporter volgens de onderzoekers. Deze positieve gedragingen zouden bestaan uit een betere omgang met de tegenpartij, minder schelden en minder ongewenst gedrag vertonen buiten de emotie van het spel om, minder klagen over de coach en de tijd of andere onrechtvaardige omstandigheden. Babkes en Weiss (1999) beschrijven soortgelijke resultaten naar aanleiding van het onderzoek naar de invloed van ouders op het voetballende kind. Kinderen/tieners die minder druk en meer steun van hun ouders ontvangen, ervaren meer positieve effecten in de betrokkenheid bij sport. Ze ervaren namelijk plezier, ze blijven competenties ontwikkelen en zijn intrinsiek gemotiveerd. Onder intrinsieke motivatie wordt de motivatie die uit de sporters zelf komt verstaan. Daarentegen leidt buitensporige ouderlijke druk en weinig ondersteuning tot negatieve uitkomsten. Zo zouden deze kinderen het eng vinden om competitie te spelen, hebben ze interpersoonlijke stress binnen het team. Teveel ouderlijke druk kan er toe leiden dat ze niet meer willen sporten. Mean en Kassing (2007) geven aan dat wanneer ouders geen opmerkingen maken tijdens de wedstrijd, het kind niet berispen wanneer het kind fouten maakt, niet de nadruk leggen op winnen en streven naar een goede sfeer tussen toeschouwer en sporter, de rol van ouder als ondersteunend kan worden ervaren door het kind.

Wuerth, Lee en Alfermann (2004) hebben eveneens onderzoek gedaan naar de invloed die ouders hebben op de sporter. Hiervoor zijn zowel ouders als sporters bevestigd. Uit het onderzoek komt naar voren dat zowel de ouders als sporters aangeven dat de ouders veel begrip en lof tonen, gemiddeld betrokken zijn, een lage druk opleggen en weinig aanwijzingen geven. Moeders geven aan zichzelf meer positief ondersteunend te vinden dan vaders. Een mogelijke verklaring die hiervoor wordt gegeven is dat moeders zich nog steeds heel verantwoordelijk voelen voor het verzorgen van het kind en de familie. Vaders zouden daarentegen meer sportspecifiek advies geven en de sporters motiveren om harder te trainen en hun best te doen. Daarnaast komt uit dit onderzoek naar voren dat er een positief verband is tussen het succes van de atleet en de mate waarin de ouders de sporter motiveren harder te sporten, de mate waarin ze druk leggen op de sporter en aanwijzingen geven over hoe de sporter zich kan verbeteren. Naast deze druk vanuit de ouder krijgt de sporter ook warmte, begrip en lof voor het harde werk van de ouder. Knight, Neely en Holt (2008) hebben gekeken naar hoe de sporters willen dat de ouders zich gedragen rondom de wedstrijden. De sporters geven aan dat ze de voorkeur hebben voor een positieve en relaxte omgeving. Ouders

kunnen dit bereiken door positieve en bemoedigende reacties te geven. Ook een goede omgang met de scheidsrechter is van belang. Aangegeven wordt door de sporters dat het lastig is om precies aan te geven wat gewenst gedrag door de ouder is of niet. Zo wordt aangegeven dat de sporters willen dat ouders positief aanmoedigen, maar ze willen ook dat het niet altijd positief is. De ouder moet wel langs de lijn kunnen staan zonder telkens na te hoeven denken of hij juiste uitspraken doet. Buitensporige betrokkenheid in positieve zin is weer het andere uiterste, vinden de atleten. Het gaat meer om de timing waarop dingen worden gezegd geven ze aan. De atleten geven aan dat ze open communicatie belangrijk vinden. Daarnaast geven ze aan dat de ouder naar het kind moet kijken en aan de hand daarvan moeten bepalen welk feedback het kind op dat moment nodig heeft. Verder wordt aangegeven door de dames dat ze willen dat de ouders het hele team aanmoedigen. In dit onderzoek zijn meiden gevraagd van twaalf tot en met vijftien jaar die aan teamsporten doen. Dit is een leeftijd waarop specifieke ontwikkelingen plaats vinden en waarin ouderlijke betrokkenheid in toenemende mate complex wordt (Knight, Neely & Holt, 2011). Kinderen vinden dat ouders positief en bemoedigend moeten zijn, niet mogen schreeuwen naar de scheidsrechter en niet kritisch moeten zijn tijdens de wedstrijd (Holt et al., 2008). Gedragingen van ouders komen vaak voort uit emoties. Emotie en gedrag liggen dicht bij elkaar, concluderen Lewis, Haviland-Jones en Barrett (2008). Wanneer emoties te hoog oplopen tijdens wedstrijden wordt de kans op het vertonen van grensoverschrijdend gedrag door de ouders hoger.

Ouders hebben op verschillende manieren veel invloed op het sportende kind. In de onderzoeken komen verschillende kenmerken naar voren. In alle beschreven onderzoeken zijn kinderen in de leeftijd van twaalf tot en met vijftien jaar betrokken geweest. De onderzoekers zijn het er over eens dat ondersteunende ouders die positief aanmoedigen een positief effect hebben op het sportende kind. En andersom geldt dat ouders die veel aanwijzingen geven en controle uitoefenen een negatief effect zouden hebben op het kind. Daarnaast blijkt uit het onderzoek van Wuerth et al. (2004) dat de kinderen de rol van de ouders als aardig positief ervaren. Wanneer de ouder zich precies wenselijk gedraagt is niet duidelijk. Er zijn namelijk nuances in het wenselijke gedrag. Betrokkenheid en positief aanmoedigen kan ook te ver gaan. Uit het onderzoek van Knight et al. (2008) kwam naar voren dat de sporters willen dat de ouders niet te veel hoeven na te denken over hoe zij zich zouden moeten gedragen.

2.5 Genderverschillen

Er wordt veel onderzoek gedaan naar gender verschillen, zo ook in de sport. Welk gedrag vertonen meisjes en jongens op het veld en wat zijn de verschillen tussen vaders en moeders met betrekking tot hun sportende kind?

Coakley en Pike (2006) geven de relatie van agressief gedrag met betrekking tot gender weer in het onderzoek. Mannen vertonen andere gedragingen dan vrouwen. Volgens Coakley en Pike (2006, p.235) is agressie gedrag dat vooral aan mannen wordt toegeschreven. Wanneer een man agressief gedrag vertoont is dit een bevestiging van mannelijkheid. Agressie wordt niet aan vrouwen toegeschreven. Wanneer een vrouw agressief gedrag vertoont zou dit betrokkenheid bij de sport aantonen en het geeft weer hoe vaardig de vrouw is in de te beoefenen sport. Volgens Coakley en Pike (2006) bestaan er andere interpretaties van gedragingen die mannen en vrouwen vertonen, wat het beeld kan beïnvloeden van de manier waarop betrokkenen naar de rol van ouders kijken met betrekking tot veilig sportklimaat. Daarnaast kan dit invloed hebben op hoe mannen en vrouwen worden beoordeeld op het gedrag dat zij vertonen. Coulomb-Cabagno en Rasclé (2006) deden soortgelijk onderzoek naar verschil in het vertonen van agressie tussen sportende mannen en vrouwen. Zij onderzochten daarnaast of het soort agressie dat wordt vertoond anders is op verschillende niveaus waarop gesport kan worden. In dit onderzoek wordt gesproken over twee vormen van agressie; agressie waarbij iemand pijn of schade wordt toegebracht zonder doel en agressie waarbij iemand schade wordt toegebracht middels een doel. Dit laatste is bijvoorbeeld het geval wanneer iemand tijdens het voetballen de bal wil veroveren. Hierbij kan het nodig zijn dat daardoor een ander pijn moet worden aangedaan om bij het doel te komen, namelijk de bal. Uit de observaties kwam naar voren dat mannen meer agressie vertonen zonder daarmee een doel te willen bereiken dan vrouwen. Daarnaast blijkt dat wanneer het niveau in de competitie waarop gespeeld wordt toeneemt, de agressie met doel toeneemt en de agressie zonder doel afneemt. Dit geldt zowel bij mannen als vrouwen. In de betrokkenheid van ouders bij hun voetballende kind zou dit kunnen betekenen dat ze anders reageren op het gedrag dat jongens of meisjes vertonen. Mogelijk reageren ouders bijvoorbeeld anders op een meisje dat zich agressief gedraagt dan op een jongen die hetzelfde gedrag vertoont, omdat agressief gedrag bij jongens gebruikelijker zou zijn dan bij meisjes.

Bij georganiseerde sport zijn vrijwilligers nodig. Hierbinnen kunnen taken worden onderscheiden die vooral door de moeder worden gedaan en taken die vooral door de vader worden gedaan. Moeders brengen hun kinderen, wassen de kleding, zorgen voor het eten,

houden zich bezig met sponsors regelen voor de club en zorgen voor emotionele ondersteuning wanneer vader en coaches kritiek geven of het kind niet goed speelt. Vaders zijn meer betrokken op het veld onder andere in de rol van coach, arbiter of ze vervullen bestuurlijke functies (Coakley & Pike, 2006, p.157). Messner en Bozada-Deas (2009) deden onderzoek naar de rolverdeling van ouders met betrekking tot het vrijwilligerswerk dat zij uitvoeren op de sportvereniging van het kind. Hieruit kwam naar voren dat vaders voornamelijk leiderschapsfuncties vervullen, zoals scheidsrechter en coach. Moeders vervullen de rol van 'team mom', zij doen taken als bellen, schema's maken en fondsen werven. Verder kwam naar voren dat vaders vaak gevraagd worden voor de leiderschapsfuncties, wat onbewust bleek te gebeuren. Deze rolverdeling kan mogelijk van invloed zijn op het sportklimaat.

Sport en vooral de sport voetbal is nog steeds een door mannen gedomineerde omgeving. Wanneer er naar de landelijke sportcijfers wordt gekeken sporten 4,8 miljoen Nederlanders binnen de georganiseerde sport, waarvan 63% man en 37% vrouw. Op de website van de Koninklijke Nederlandse Voetbalbond staat aangegeven dat in Nederland 132.000 vrouwen voetballen en 1,1 miljoen mannen. Het percentage vrouwen dat voetbalt, neemt anno 2014 nog steeds toe (www.knvb.nl). Dat de vrouwen een 'mannensport' uitoefenen brengt obstakels met zich mee. Zo deed Jeanes (2011) onderzoek naar de identiteit van jonge vrouwen die voetballen. Hieruit kwam naar voren dat voetballende vrouwen al gauw als 'sporty girl' of 'tomboy' worden betiteld. Vrouwenvoetbal zou meer worden aanvaard door mannen wanneer de spelers op een vrouwelijke manier spelen. Hiermee wordt bedoeld dat het niet agressief, assertief en fysiek moet worden. Vrouwenvoetbal is minder hard doordat de meisjes het idee hebben dat zij zich vrouwelijk moeten gedragen. Tevens zijn zij bang de sociale status te verliezen binnen hun groep als zij zich niet naar de vrouwelijke normen gedragen. Meisjes die voetballen zouden blijkbaar niet zichzelf durven te zijn en gedragen zich naar de normen van de vrouw die gevormd zijn door de maatschappij. Deze normen zouden onder andere door de ouders worden vastgesteld en in stand gehouden. De manier waarop ouders hiermee omgaan, kan mogelijk van invloed zijn op de ervaring van meisjes van een (on)veilig sportklimaat.

3. Conceptueel kader

Hieronder zal de benadering en het perspectief worden besproken waarbinnen het onderzoek plaats zal vinden. Daarnaast wordt het theoretisch kader geschetst. Aan de hand hiervan zullen de resultaten worden geanalyseerd.

3.1 Onderzoeksbenadering & onderzoeksperspectief

In dit onderzoek staat betekenisgeving van betrokkenen ten opzichte van de rol van ouders met betrekking tot het creëren van een veilig sportklimaat centraal. De onderzoeker is niet expliciet op zoek naar conflicten, maar wil in kaart brengen hoe betrokkenen over de rol van ouders denken. Daarom wordt in dit onderzoek uitgegaan van de local/emergent benadering (Deetz, 2000) waarbij het draait om consensus. Deze twee factoren maken het samen tot een interpretatief onderzoek waarin de beschrijving centraal staat en het niet draait in het op zoek gaan naar één werkelijkheid.

In dit onderzoek wordt ook gebruik gemaakt van het ontologisch perspectief. In dit perspectief wordt er vanuit gegaan dat er meerdere manieren zijn waarop een sociaal fenomeen bekeken kan worden. Vragen die centraal staan in dit perspectief zijn: wat is de aard van de werkelijkheid? Wat weten we van de werkelijkheid? Wat weten we van de echte wereld en werken dingen daadwerkelijk zo? Werkelijkheid kan worden omschreven als ontastbaar, het is een weergave van wat de mens heeft gevormd door zijn ervaringen, afhankelijk per persoon en kan bijgesteld worden met nieuwe informatie. Binnen het ontologische perspectief zal gebruik worden gemaakt van het sociaal constructivistisch perspectief. Binnen dit perspectief wordt er vanuit gegaan dat er meerdere waarheden zijn (Edwards & Skinner, 2009). Individuen spelen een rol in het construeren van sociale werkelijkheid en sociale entiteiten worden door het gedrag van de mens vorm gegeven (Boeije, 2010). Wat mensen als werkelijkheid zien is een subjectieve interpretatie (Atkinson, 2012). In dit onderzoek komt dit terug doordat de onderzoeker er van uit gaat dat de betekenissen die mensen toekennen gevormd zijn door de ervaringen die het individu heeft opgedaan en tot zijn eigen realiteit heeft gemaakt. Iedere respondent heeft zijn eigen werkelijkheid. De verschillende betrokken personen zullen allen hun eigen realiteit hebben. De onderzoeker is niet op zoek naar conflicten hiertussen, maar gelooft dat deze werkelijkheden naast elkaar kunnen bestaan. De onderzoeker is nieuwsgierig naar hoe het individu het sociale fenomeen ervaart. Het onderzoek wordt vormgegeven door het beschrijven van de betekenissen die de individuen hebben en hoe deze in relatie staan tot elkaar.

3.2 Analyse kader

In het onderstaande kader worden de theorie over betekenisgeving van Weick en de begrippen habitus, veld en position taking van Bourdieu behandeld. Deze theoretische perspectieven dragen bij aan het kritisch kunnen kijken naar de manier waarop de respondenten betekenis geven, naar hun eigen gedrag kijken en die van anderen. In dit onderzoek staat de persoon die betekenis geeft aan de rol van ouders met betrekking tot het creëren van een veilig sportklimaat centraal.

3.2.1 Sensemaking

Weick (1995) spreekt over ‘sensemaking’, in het Nederlands is dit het best te vertalen als ‘betekenisgeving’. Betekenisgeving is de manier waarop het individu betekenis geeft aan de werkelijkheid. Dit wordt vormgegeven in de manier waarop het individu handelt. Hoe het individu betekenis geeft aan zijn omgeving en aan de werkelijkheid is sturend voor de manier waarop het individu in de toekomst betekenis zal geven. Betekenisgeving is een continu veranderend proces. Weick heeft zeven eigenschappen van betekenisgeving gedefinieerd, waarvan een aantal relevant zijn voor dit onderzoek.

Een van de eigenschappen die Weick (1995) noemt is ‘retrospectie’. Hiermee wordt bedoeld dat achteraf betekenis wordt gegeven aan een handeling, waarbij de individu terugkijkt op het verleden en met die ervaring betekenis geeft in de toekomst. Individuen kunnen op verschillende manieren betekenis geven achteraf. Zo kan de ene ouder zijn gedrag goedkeuren en de andere ouder hetzelfde gedrag niet als gewenst zien.

De volgende eigenschap is ‘enactive of sensible environments’. Doordat individuen betekenis geven aan bepaalde handelingen, en deze betekenisgeving herhaald blijft worden kan dit gedrag in stand worden gehouden. Binnen dit onderzoek kan het bijvoorbeeld zijn dat elkaar aanspreken op gedrag niet gebeurt. Omdat dit de gewoonte is zal dit ook niet gebeuren. Voor verandering in dit gedrag zal er dus een nieuwe betekenisgeving moeten ontstaan bij individuen.

Betekenisgeving is ook een sociaal proces. Betekenisgeving kan niet los worden gezien van de sociale omgeving van een individu. Mensen beïnvloeden elkaar. Hiervoor hoeven mensen niet fysiek aanwezig te zijn.

Hoe mensen betekenis geven aan de rol van ouders met betrekking tot een veilig sportklimaat is de hoofdvraag binnen dit onderzoek en daarom is het van belang om het proces van betekenisgeving van de respondenten in kaart te brengen. Vervolgens wordt inzichtelijk gemaakt hoe de respondent naar deze betekenis handelt.

3.2.2 Habitus, Field, Position taking

Pierre Bourdieu, een Franse socioloog, heeft een theorie ontwikkeld over hoe het sociale leven werkt en hoe deze bestudeerd dient te worden. Begrippen uit zijn theorie zijn ‘habitus’, ‘veld’ en ‘kapitaal’ (Calhoun, Gerteis, Moody, Pfaff & Virk, 2007, p.259). In dit onderzoek zullen de perspectieven van Bourdieu gebruikt worden om de sociale concepten in dit onderzoek te analyseren. Om de dynamische relatie tussen de structuur in de sociale wereld en de handelingen van iemand te begrijpen, maakt Bourdieu gebruik van het begrip ‘relational analysis’. Relational betekent dat het denken en doen van iemand bepaald wordt door de positie in de sociale wereld die iemand heeft. Relational analyses bestaat uit drie concepten, namelijk positions, position-taking en habitus. In dit onderzoek zullen niet alle concepten die Bourdieu gebruikt in zijn theorie om de sociale wereld te verklaren worden gebruikt (Calhoun et al., 2007, p.261). In dit onderzoek worden de concepten van veld, position taking en habitus meegenomen. Deze drie concepten zorgen ervoor dat het gedrag van de betrokkenen begrepen kan worden, en hoe iemands realiteit zich uitdrukt in gedrag.

Veld

Het menselijk handelen kan niet begrepen worden zonder het veld te kennen. Het veld is een sociale arena van productie, circulatie, toe-eigenen van producten, service en kennis van specifieke gebieden. Het veld is een netwerk van historische relaties van machtposities die individuen, groepen of instituties hebben (Laberge & Kay, 2002). Het veld is een omgeving met eigen regels, het genereert posities en ondersteunt de praktijken die er mee geassocieerd zijn (Calhoun et al., 2007, p.262). Een veld kan autonoom zijn, maar kan ook een relatie hebben met andere velden (Calhoun et al., 2007, p.263). De term ‘relational analysis’ kan niet los worden gezien van het veld. De posities die actoren innemen in het veld worden bepaald door de vaardigheden die een actor heeft. Als een individu het veld wil veranderen moet het individu deel uitmaken van dit veld. Binnen een veld is er niet altijd consensus, maar ook strijd. De positie in het veld bepaalt de mogelijkheden om nieuwe betekenissen te construeren of bij te dragen aan verandering van dominante discoursen in een veld.

Binnen het veld kunnen de actoren verschillende strategieën toepassen. Bourdieu onderscheidt drie verschillende strategieën die door actoren worden toegepast om nieuwe betekenissen te construeren of bij te dragen aan verandering in het veld. De drie strategieën zijn: conservation, successsion en subversion. In de ‘conservation’ strategie wordt het behoud van de posities in het veld nagestreefd door de actoren die een dominante positie hebben in

het veld en de actoren die zich al langer in het veld bevinden. Bij de 'succession' strategie wordt er in het veld toegang verleend tot de dominante posities. Deze posities worden nagestreefd door nieuwe actoren in het veld. De laatste strategie die Bourdieu benoemt is 'subversion'. Bij deze strategie verwachten de actoren dat ze weinig hulp en mogelijkheden krijgen van de actoren in dominante posities. Zij trachten daarom het gezag te ondermijnen om zo verandering teweeg te kunnen brengen. Afhankelijk van het succes die actoren beleven met de drie strategieën kunnen posities, en daarmee de structuur in een veld veranderen (Kay & Laberge, 2002).

In dit onderzoek wordt specifiek naar twee voetbalverenigingen gekeken, oftewel de wereld van voetbal. Wanneer een kind lid wordt van een voetbalvereniging en het gezin toetreedt tot de vereniging zullen zij terecht komen in een veld waar een bepaalde dynamiek heerst. De club kent zijn normen, waarden en regels en heeft zijn eigen cultuur. Daarnaast speelt ook de accommodatie een rol. Verenigingen spelen uit en thuis, hier krijg je te maken met teams die elkaar tegenkomen. Normen en waarden en verenigingsculturen doorkruisen elkaar, dit kan leiden tot consensus maar ook tot dissensus.

Position taking

Onder position taking verstaat Bourdieu actoren die verschillende plekken bezetten in het veld, die gerelateerd zijn aan de plek van een ander. Mensen bepalen hun eigen sociale status en identificeren zich met deze eigen gecreëerde positie. Door middel van position taking tonen actoren hun positie tegenover anderen. Posities worden in stand gehouden en gesignaleerd door anderen. Deze positie kunnen ze vertonen door middel van kleding, kunst, literatuur en andere activiteiten, maar ook door middel van verbaal gedrag (Calhoun et al., 2007, p.261). In dit onderzoek wordt gekeken hoe de personen hun positie invullen in het veld. Een voorbeeld hiervan is hoe de ouder zich gedraagt voor, tijdens en na de wedstrijd. Ook hoe ingegrepen wordt op niet wenselijk gedrag van de ouders valt onder position taking. Het draait bij position taking om concreet gedrag dat zichtbaar is in het veld. Daarnaast speelt de habitus van de betrokkenen hierbij een rol. Overigens is het mogelijk dat de habitus niet overeenkomt met de positie die de betrokkene inneemt in het veld. Een voorbeeld hiervan is dat de ouder bepaald gedrag niet wenselijk vindt, maar dit gedrag wel vertoont.

Habitus

Habitus verwijst naar de onbewuste manier van denken, waarnemen en handelen, die vervolgens bepaalt welke acties we nemen en hoe we hieraan betekenis geven. Het effect van

onze acties en interacties met anderen bepalen ook onze toekomstige acties (Bourdieu, 1992 zoals geciteerd in Laberge & Kay, 2002). De maatschappij en een individu zijn geen tegenstelling, maar hebben elkaar nodig. Het individu laat zich mede vorm geven door het veld, wat zich uit in disposities, houding en mentaliteit. Disposities zijn waarderingen en percepties waarmee individuen sociale situaties inschatten en zijn ontstaan door participatie in de maatschappij (Bourdieu, 1989). Volgens Bourdieu is er geen direct verband tussen de positie van een actor en de positie die iemand inneemt, maar is habitus de mediator. Habitus wordt gevormd door de geschiedenis maar is aan verandering onderhevig door de ervaringen die mensen opdoen. Habitus wordt over een langere tijd gevormd. Het is duurzaam maar niet voor eeuwig. In tegenstelling tot position taking kan habitus niet geobserveerd worden (Calhoun et al., 2007, p.262). Habitus bepaalt hoe actoren met bekende en nieuwe situaties omgaan en hoe actoren tegen bepaalde aspecten aankijken. Habitus bepaalt het menselijk handelen, het kan worden gezien als een sociale constructie (Laberge & Kay, 2002). De betrokkenen zullen op verschillende manieren aankijken tegen de rol die ouders moeten vervullen om bij te kunnen dragen aan het sportklimaat. De betrokkenen geven aan welke betekenis zij geven aan het vertoonde gedrag van de ouders. Ook geven zij aan wat ze wenselijk gedrag vinden van de ouders. Daarnaast bepaalt de habitus van de actoren wat zij onder (on)gewenst, (on)sportief en (on)veilig sportklimaat ervaren.

De theorie van Bourdieu en Weick sluit aan bij het perspectief van waaruit het onderzoek wordt benaderd, namelijk interpretatief en sociaal constructivistisch. Ook deze twee benaderingen gaan er van uit dat er niet maar één werkelijkheid bestaat en dat de werkelijkheid aan verandering onderhevig is. Dit analytisch kader uit zich in de manier waarop het onderzoek methodisch is ingericht. Daarnaast bepaalt het de lens waardoor naar de interviews wordt gekeken en de resultaten zullen worden weergegeven en vervolgens worden geanalyseerd. De resultaten zullen worden vormgegeven in de driedeling 'veld', 'position taking' en 'habitus'. Allereerst zal worden geschetst hoe het veld eruit ziet waarbinnen de betrokkenen van het onderzoek zich bevinden: wat zijn de regels, afspraken, waarden en normen en hoe ziet de accommodatie eruit? Vervolgens wordt beschreven hoe de ouders posities innemen in het veld. Er wordt beschreven wat het concrete gedrag is van de ouders met betrekking tot het sportende kind. Vervolgens wordt de habitus geschetst, welke betekenissen geven de betrokkenen aan het gedrag van de ouder, (on)veilig sportklimaat en (on)gewenst gedrag.

4. Methodologisch kader

Het bovengeschetste kader bepaalt de lens waardoor de onderzoeker naar het onderzoek kijkt en de manier waarop het onderzoek is ingericht. Door middel van kwalitatief onderzoek, waarbij semi-gestructureerde interviews worden gebruikt, kan de onderzoeker achterhalen op welke manier de betrokkenen betekenis geven aan de rol die ouders hebben met betrekking tot het creëren van een veilig sportklimaat.

4.1 Semi-gestructureerd interview

De data is verzameld door middel van semi-gestructureerde interviews. De interviews zijn afgenomen aan de hand van een topiclijst, waardoor ruimte ontstaat om door te kunnen vragen op de verschillende topics zodat het interview meer diepte zal krijgen (Boeije, 2010). De topiclijst is opgesteld aan de hand van de gevonden literatuur en de aspecten die de onderzoeker wil onderzoeken. De topics bestaan uit wat er onder veilig sporten wordt verstaan, wat de vereniging eraan bijdraagt, de rol van de ouders, gedrag van de ouders, gewenst gedrag van de ouders en de invloed die de ouders hebben op het veilig sportklimaat (bijlage 1). De interviews die hebben plaatsgevonden duurden allemaal ongeveer 60 minuten.

Om zoveel mogelijke sociaal wenselijke antwoorden te voorkomen is aan de geïnterviewde aangegeven dat ze in het onderzoek anoniem zullen blijven en heeft de onderzoeker getracht vertrouwen te creëren (Boeije, 2010). De onderzoeker heeft als volgt rekening gehouden met deze aspecten gedurende het onderzoek: door het innemen van een open en transparante houding ten aanzien van de geïnterviewde hoopt de onderzoeker bijgedragen te hebben aan een vertrouwensband tussen onderzoek en geïnterviewde. Daarnaast is aan de geïnterviewde gevraagd waar deze geïnterviewd wilde worden en aangegeven dat er geen goed of fout is. Door de geïnterviewde zoveel mogelijk op zijn gemak te laten voelen hoopte de onderzoeker dat de geïnterviewde openlijk voor zijn mening uitkwam. Anonimiteit is zoveel mogelijk gewaarborgd door in het onderzoek en in het transcript geen namen of andere te herleiden achtergrondfactoren te noemen.

De interviews zullen worden geanalyseerd met behulp van codes. Dit heeft plaatsgevonden doormiddel van de volgende stappen: open, axiaal en selectief coderen (Boeije, 2010). De stappen zijn als volgt: eerst zijn er codes aan verschillende tekstfragmenten gegeven, vervolgens zijn deze codes onder een grotere code geplaatst. Deze codes zullen vervolgens worden toegespitst naar de drie centrale begrippen van het theoretisch kader, namelijk veld, position taking en habitus. Het coderen is gedaan aan de

hand van het programma MAXQDA. Vervolgens zijn aan de hand van de gekozen codes de resultaten en de analyse geschreven.

4.2 Focusgroep

Een focusgroep bestaat uit meerdere mensen, in dit geval de sporters, die gezamenlijk geïnterviewd worden over een specifiek onderwerp onder leiding van iemand die het coördineert. In dit geval was de onderzoeker zelf de coördinator. Bij een focusgroep wordt de data verzameld door de interactie die plaatsvindt binnen de groep (Boeije, 2010). Focusgroepen kunnen een verschillende inhoud hebben. In dit geval bestaat de topiclist van de focusgroep uit dezelfde topics als die gebruikt is bij de volwassenen. Aan de focusgroepen hebben drie tot vijf personen deelgenomen. Er zijn in eerste instantie zes sporters gevraagd voor deelname per focusgroep in verband met de kans op ‘no show’. Er is gekozen om met de kinderen een focusgroep te houden zodat er in korte tijd meerdere meningen gehoord konden worden. Tevens zal de dynamiek binnen de groep tot een meer verrijkte data kunnen leiden.

De onderzoeker heeft getracht om goed met de groep om te gaan en de sporters op hun gemak te stellen, zodat zij durfden te zeggen wat zij denken. Er is rekening gehouden met censureren. Hiermee wordt bedoeld dat het kan zijn dat de groep een overheersend idee heeft en een individu niet voor zijn eigen mening durft uit te komen. Het is mogelijk dat er overeenstemmend gedrag wordt vertoond. Dit heeft de onderzoeker zoveel mogelijk geprobeerd te voorkomen door één voor één de personen te vragen hoe zij over het topic denken. Opvallend non-verbaal gedrag dat vertoond is tijdens het interview is meegenomen in de resultaten. Net als bij de semi-gestructureerde interviews zijn de focusgroepen opgenomen. Aan de sporters is gevraagd eerst de eigen naam te zeggen om vervolgens het antwoord te geven. Zo kon de onderzoeker achteraf achterhalen wie van de deelnemers aan de focusgroep aan het woord was. De resultaten van de focusgroep zijn op dezelfde manier gecodeerd en geanalyseerd als bij de semi-gestructureerde interviews.

4.3 De onderzoeksgroep

De onderzoeksgroep bestaat uit betrokkenen van twee voetbalverenigingen. Aan een random aantal voorzitters van voetbalverenigingen is een email verstuurd. Twee voetbalverenigingen hebben aangegeven mee te willen werken aan het onderzoek. Aan de voorzitters is verstuurd welke personen met welke variabelen nodig waren voor het onderzoek. De onderzoeker is er nieuwsgierig naar of het uitmaakt dat de personen betrokken zijn bij gemengd, jongens- of meisjesvoetbal en heeft om die reden ouders, sporters en coaches gekozen die te maken

hebben met één van de drie vormen van teams. Daarnaast is de onderzoeker nieuwsgierig of er een verschil is tussen seksen over de centraal gestelde thematiek. Allereerst zijn de voorzitters gemaïld. Nadat de onderzoeker van de voorzitter toestemming had verkregen om binnen de vereniging onderzoek te doen en personen te contacteren, is het proces verder op gang gebracht. Bij vereniging A heeft de voorzitter de betrokken trainers en scheidsrechter gemaïld. Vervolgens hebben de trainers, de ouders en kinderen benaderd voor deelname en heeft de onderzoeker persoonlijk met hen een datum afgestemd. Bij vereniging B heeft de onderzoeker via de voorzitter een trainer benaderd en deze heeft vervolgens contactgegevens doorgegeven. Met deze respondenten heeft de onderzoeker vervolgens een datum afgestemd. De vader van de vereniging 2 is door de onderzoeker persoonlijk gevraagd tijdens het bezoek aan de vereniging voor deelname. De deelnemende kinderen aan de focusgroepen hebben de leeftijd van 10 tot en met 15 jaar. In deze leeftijd zijn de ouders nauw betrokken bij de competitie van de kinderen (Coté, 1999 zoals geciteerd in Knight, et al, 2011). Het is een leeftijd waarop de kinderen hechte vriendschappen ontwikkelen en onafhankelijkheid van hun ouders ontwikkelen. Dit neemt niet weg dat de kinderen leunen op de schouders van hun ouders voor emotionele en praktische ondersteuning. In deze leeftijd kan het lastig zijn voor de kinderen om aan te geven welk gedrag ze wenselijk vinden van hun ouders (Wylleman & Lavallee, 2004). Uiteindelijk is de volgende onderzoeksgroep tot stand gekomen:

Vereniging A	Vereniging B
Vader voetballende zoon en dochter	Vader voetballende zoon
Moeder voetballende zoon en dochter	Moeder voetballende dochters
Voorzitter	Voorzitter
Scheidsrechter	Scheidsrechter
Coach meisjesteam	Coach gemengd team
Meisjes (11 t/m 12)	Coach jongensteam
Meisjes (13 t/m 15)	Meisjes (10 t/m 14 jaar)
Jongens (10 t/m 14 jaar)	Jongens (12 jaar)

Figuur 2. Respondentenoverzicht.

Beide voetbalverenigingen liggen in een wijk met een gemiddelde sociaal economische status in een stad dat ongeveer hetzelfde inwoner aantal kent. Daarnaast kennen ze over het algemeen een autochtoon ledenbestand.

4.4 Bias, validiteit en betrouwbaarheid

Binnen de interviews is verzadiging opgetreden op de meeste onderwerpen. Onder verzadiging wordt verstaan dat er geen nieuwe informatie meer uit de interviews naar voren komt (Boeije, 2010). De onderzoeker heeft een aantal interviews niet volledig kunnen afronden doordat de respondenten geen rekening hadden gehouden met een uur durend interview, ondanks dat dit nadrukkelijk vooraf vermeld was. Dit heeft er toe geleid dat niet alle topics aan bod konden komen, waardoor er tot minder diepgang is gekomen.

Twee belangrijke aspecten van kwalitatief onderzoek zijn: betrouwbaarheid en validiteit (Boeije, 2010). Betrouwbaarheid heeft betrekking op de waarneming door toevallige of niet consequente fouten. Door gebruik te maken van dezelfde topiclist voor de semi-gestructureerde interviews en de focusgroepen is getracht de betrouwbaarheid te vergroten, waardoor de data beter vergeleken kan worden. Zoals hierboven aangegeven is dit niet op alle thema's gelukt. In kwalitatief onderzoek houdt validiteit in dat de situatie die in het onderzoek wordt beschreven herkenbaar is voor soortgelijke partijen. In dit onderzoek betekent het dat de beschreven kenmerken herkenbaar moeten zijn voor andere voetbalverenigingen in Nederland. De onderzoeker verwacht doordat het onderzoek bij doorsnee verenigingen is gehouden dat dit het geval is.

Op de onderwerpen 'niveau van de spelers' en 'prestatiedruk' is er geen volledige verzadiging opgetreden en kan geen eenduidige conclusie worden gegeven. Deze thema's zijn een zwakkere plek in dit onderzoek. Hiermee dient bij het lezen van dit onderzoek rekening te worden gehouden.

5. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek uiteengezet aan de hand van het theoretisch kader van Bourdieu en de bijbehorende begrippen ‘veld’, ‘position taking’ en ‘habitus’. De resultaten zullen beschreven worden in drie verschillende deelopdelen welke elk één van de drie begrippen beslaat. Voorafgaand worden de definities van (on)gewenst gedrag en veilig sportklimaat weergegeven zoals geformuleerd door de betrokkenen. Deze beschrijving valt onder Habitus. De manier waarop de betrokkenen hier tegen aan kijken is van belang bij het weergeven van hoe de betrokkenen het veld beschrijven en positie innemen. Na het ingaan op de definities wordt het veld geschetst waarbinnen de betrokkenen zich bewegen. Vervolgens wordt weergegeven hoe zij positie innemen in het veld. Op het laatst wordt de habitus van de betrokkenen uiteengezet; dat wil zeggen de manier waarop zij betekenis geven aan de verschillende concepten met betrekking tot veilig sporten. Bij het beschrijven van ‘het veld’ en ‘position taking’ wordt de ‘habitus’ van de betrokkenen weergegeven. De samenstelling van het veld en het gedrag van mensen kan niet los worden gezien van de habitus van een persoon.

5.1 Habitus: Omschrijving van veilig sporten

In onderhavig stuk worden de definities van (on)gewenst gedrag en (on)veilig sportklimaat weergegeven zoals omschreven door de betrokkenen. De manier waarop zij deze begrippen definiëren onderbouwt de uitspraken die zij hebben gedaan in het verdere verloop van de interviews. Daarnaast wordt weergegeven hoe de betrokkenen betekenis geven aan de sportvereniging.

(On)gewenst en (on)sportief gedrag

Aan de betrokkenen is gevraagd wat zij onder ongewenst en gewenst gedrag verstaan. Het kader dat de betrokkenen schetsen is tekenend voor de manier waarop zij betekenis geven aan de rol van ouders met betrekking tot het creëren van een veilig sportklimaat. Allen geven aan dat ze schelden onder ongewenst gedrag vinden vallen. In het specifiek schelden met ziektes of discriminerende opmerkingen vinden zij grensoverschrijdend gedrag. Zo vertellen de meiden in de leeftijd van tien tot en met twaalf jaar dat een vader de opmerking maakte: “*Heb je door de poep gerold ofzo?*”. In mindere mate wordt er aan fysiek gedrag gedacht. Wel worden er voorbeelden als schoppen en slaan genoemd. De geïnterviewden geven aan dat ze het moeilijk vinden om aan te geven wanneer fysieke gedragingen als ongewenst worden ervaren. Er wordt aangegeven dat er een kleine nuance is in de overgang van gewenst naar

ongewenst gedrag. In principe vinden de betrokkenen dat schoppen niet is toegestaan. Wanneer er een schop wordt uitgedeeld in het belang van het spel, zoals bij het afpakken van de bal, vindt men dat dit is toegestaan. *“De situatie loopt echt uit de hand, wanneer zich een incident voordoet dat buiten de emotie van het spel omgaat.”* (Scheidsrechter, vereniging B). Hiermee bedoelt hij een ondernomen actie, zoals duwen en schoppen, waarbij de handeling niet te maken heeft met het spel maar wel schade bij een ander aanricht. De moeder van vereniging B probeert het nuanceverschil op een andere manier te duiden. *“Maar aan de andere kant moet je wel eens een tikje uitdelen om aan de noodrem te trekken, snap je? Dat je het doet in teambelang.”* De moeder bedoelt hiermee dat als de bal richting het doel gaat je soms wel een actie moet ondernemen om de bal uit de buurt van het doel te weren. De betrokkenen geven aan het wel te begrijpen dat er in het heetst van de strijd soms ongewenst gedrag wordt vertoond om iets te kunnen bereiken. Zij geven hierbij aan dat wanneer zoiets zich voordoet, er excuses aangeboden dient te worden of een helpende hand bij het opstaan. *“Wanneer je iemand tackelt is het wel zo sportief diegene een hand te geven en helpen overeind te komen.”* Ongewenst gedrag kan onder sommige voorwaarden, zoals in het belang van het spel, toch worden gezien als geaccepteerd gedrag.

Veilig sporten

Hieronder wordt weergegeven wat de geïnterviewden onder een veilig sportklimaat verstaan. Wanneer vinden de betrokkenen het sportklimaat wel of niet veilig en welke factoren bepalen of het sportklimaat wel of niet veilig is?

Sporten in een veilige omgeving is belangrijk, vinden alle betrokkenen. De betrokkenen geven aan dat je veilig voelen de essentie is van een veilig sportklimaat. Net zoals bij (on)sportief en (on)gewenst gedrag is deze grens volgens de voorzitter en scheidsrechter van vereniging A voor iedereen anders. Plezier hebben en het leuk hebben zijn aspecten die meerdere betrokkenen aangegeven. *“Als iets niet veilig is, ga je er denk ik ook niet met plezier naar toe.”*(Moeder, vereniging A) *“Niet alleen plezier in het spel, maar ook met elkaar onderling.”*(Scheidsrechter vereniging B). De mensen moeten met een gerust hart naar de vereniging komen of hun kind daar kunnen achterlaten, aldus de voorzitter van vereniging A en de moeder van vereniging B. Ook elkaar accepteren, een goede sfeer, eerlijk zijn en respect hebben voor elkaar worden genoemd. Volgens de vader en scheidsrechter van vereniging B moet voetbal een plek zijn waar kinderen wat kunnen leren. *“Dat de trainer zegt jullie mogen fouten maken, de jongens het veilige gevoel geven van je kan niks verkeerd doen en als het gebeurt zou niemand boos op je zijn.”*. De scheidsrechter van vereniging A geeft

aan dat voetbal een plek is waar wordt opgevoed. Hij hoopt dat de regels die de sporters leren en de manier van omgaan met elkaar worden meegenomen in het verdere sociale leven. De moeder van vereniging B geeft aan dat sociale controle bijdraagt aan een veilig sportklimaat. *“Ik hoop dat als mijn kind daarginds loopt te brullen, dat er iemand zegt van gossie meisje wat is er aan de hand.”* Ook de accommodatie heeft volgens de betrokkenen invloed op veilig sporten. In het volgende hoofdstuk wordt dit nader omschreven.

Samengevat kan er gesteld worden dat het sportklimaat als veilig kan worden ervaren wanneer mensen met een gerust hart naar de voetbal gaan, ze er plezier hebben en er ruimte is voor kinderen om zich te ontwikkelen. De voetbalvereniging is volgens de betrokkenen een plek waar socialisatie plaatsvindt.

Betekenisgeving aan de vereniging

Voor het onderzoek is het van belang de achtergrond van de verenigingen te schetsen, zodat de resultaten in deze context geplaatst kunnen worden. Beide verenigingen worden ‘*een echte volksclub*’ genoemd. Een volksclub zou bijdragen aan een veilig sportklimaat. Een argumentatie die hierbij wordt gegeven is dat iedereen elkaar kent, wat het makkelijker maakt elkaar aan te spreken, en dat er een ‘*ons kent ons*’ cultuur is. *“Zolang je dat op een fatsoenlijke manier doet.”* (Scheidsrechter, vereniging B). *“Een volksclub is een plek waar mensen voor elkaar door het vuur gaan.”* (Scheidsrechter vereniging 1). *“Dat is het dorpsgevoel. Iedereen weet wat er gebeurt en accepteert dan van elkaar.”* (Coach jongens team, vereniging B). Vereniging A blijkt niet als ‘goed’ bekend te staan binnen de eigen vereniging. Dit is niet omdat er veel incidenten plaatsvinden op de vereniging, maar zou komen doordat de teams van de vereniging niet goed presteren en de accommodatie opgeknapt dient te worden. *“De uitstraling van de vereniging draagt ook bij aan een stukje veiligheid.”* (Vader, vereniging A). De verenigingen lijken enkele overeenkomsten te hebben. Naast het karakter van volksclub, zijn de verenigingen even groot en kennen ze een overwegend autochtoon ledenbestand.

5.2 Veld: Proactieve en reactieve maatregelen

In onderhavige deelhoofdstukken wordt het veld geschetst waarbinnen de actoren zich bewegen. Allereerst wordt weergegeven op welke manier de vereniging tracht bij te dragen aan een veilig sportklimaat en op welke manier de vereniging hierop is ingericht. Vervolgens wordt geschetst hoe het veld er tijdens de wedstrijd uitziet en op welke manier de accommodatie aansluit bij het scheppen van een veilig sportklimaat.

Bijdrage verenigingen aan veilig sporten

Binnen de verenigingen worden maatregelen getroffen of zijn er maatregelen genomen die volgens de betrokkenen bij moeten dragen aan het scheppen van een veiliger sportklimaat. Allereerst wordt antwoord gegeven op de vraag of de betrokkenen de indruk hebben dat het sportklimaat de laatste jaren veiliger of onveiliger is geworden.

Zeven van de tien betrokkenen geven aan dat ze niet de indruk hebben dat ongewenste gedrag is toegenomen. Naar hun mening is het gelijk gebleven. Hiervoor hebben zij verschillende argumenten. De voorzitter van vereniging A denkt niet dat het ongewenste gedrag is toegenomen, maar geeft aan waarom hij denkt dat anderen deze indruk hebben. *“Ik denk dat de normen veranderd zijn en dat er veel meer op gelet wordt.”* Ook wordt door twee van de betrokkenen aangegeven dat er veel meer aandacht in de media is ontstaan voor incidenten in de sport. *“Wat je hoort en wat je ziet in de publiciteit wel, maar ik weet niet of het daadwerkelijk toeneemt.”* (Voorzitter, vereniging B). *“De media zitten er ook boven op.”* (Coach jongensteam vereniging B). De coach van het gemengde team van vereniging B geeft aan dat hij niet weet of de agressie is toegenomen. Als dit zo mocht zijn denkt hij dat het door de veranderende mentaliteit komt. Hij geeft aan dat het tegenwoordig niet meer een trap uitdelen is, maar een lange tijd trappen uitdelen is geworden. Volgens de vader en moeder van vereniging B is het ongewenste gedrag toegenomen. De vader geeft als reden dat het huidige team van zijn zoon niet goed functioneert. Hij spreekt hier niet over het ongewenste gedrag in het algemeen, maar specifiek bij dit team. Moeder denkt dat het onder andere komt door de mobiele telefoons waarmee foto's en filmpjes gemaakt kunnen worden en op het internet worden geplaatst. Hiermee doelt zij op een incident waarbij de jongens door het raampje keken waar de meisjes aan het douchen waren. Haar angst hierbij was dat de jongens dit ook gefilmd konden hebben en op internet zouden plaatsen. De geïnterviewden zijn het er over het algemeen over eens dat ongewenst gedrag niet toe- of afgenomen is in de loop der jaren. Ze zijn van mening dat het wordt uitvergroot in de media. De rol van de media komt terug wanneer er wordt gesproken over de maatregelen die de vereniging heeft genomen.

Statuten, reglement en vertrouwenspersoon

Allereerst krijgen de sporters, de vrijwilligers en de ouders te maken met de regels en statuten die gelden op de verenigingen. Aan de hand van de (gedrag)regels en statuten wordt bepaald welk gedrag wel en welk gedrag niet wordt toegestaan op de vereniging. Deze regels, statuten en de vertrouwenspersoon zijn er omdat men denkt dat dit kan bijdragen aan een veiliger sportklimaat en dat veiligheid op deze manier zoveel mogelijk gewaarborgd wordt. Bij

vereniging A en 2 hebben ze een huishoudelijk reglement, statuten en gedragsregels. Vereniging B heeft een vertrouwenspersoon en vereniging A is op zoek naar een vertrouwenspersoon. De betrokkenen van vereniging A geven aan dat de gedragsregels bij hun vereniging duidelijk zichtbaar zijn op borden in de. Bij vereniging B worden de gedragsregels verspreid door het plaatsen van de regels op de website en in de kantine. Ook overwogen ze een bord te plaatsen bij de ingang met de regels erop. Bij beide verenigingen houden de regels ongeveer het volgende in: niet pesten, niet vloeken, gelijke behandeling, geen racisme, geen seksueel getinte opmerkingen, wij ontvangen nieuwe leden en de tegenpartij goed, we waarderen het bestuur en vrijwilligers, fouten kunnen gemaakt worden, we corrigeren elkaar op gedrag, geen publiekelijk commentaar op wedstrijdleiding, we lachen elkaar niet uit en we melden netjes af voor de wedstrijd. Deze regels gelden voor alle leden van de vereniging en alle personen die zich op het terrein van de vereniging bevinden.

Wanneer zich een incident voordoet geven de betrokkenen bij beide verenigingen aan dat er kortdaat wordt opgetreden. Bij vereniging A kan deze uitspraak worden onderbouwd door een recent incident. Er ontstond een vechtpartij tijdens een wedstrijd die behoorlijk uit de hand liep. Meerdere jongens van vereniging A die langs de lijn stonden moesten heel hard lachen om alles wat er gebeurde en hebben vervolgens tweets geplaatst over hoe grappig ze het vonden. De vereniging heeft toen besloten de grootste kwaaddoeners te royeren, vertelt de voorzitter. De vader en moeder geven aan dat zij dit erg goed vinden. Zo laat de vereniging volgens hen zien waar de grenzen liggen. De vereniging van de tegenpartij heeft geen actie ondernomen. Dat snappen beide ouders niet. *“Je moet het lef ook hebben om te zeggen: we gaan je uit de competitie zetten en je bent niet meer welkom bij de vereniging. Het is ook een seintje naar de andere teams, dit zijn de regels en geen gedonder.”*(Vader, vereniging A). Binnen de vereniging is hier verder niet over gesproken, aldus vader en de voorzitter. Bij vereniging B krijgt een voetballer die een overtreding begaat die strenger bestraft dient te worden dan door het uitdelen van een rode kaart, de oproep vereniging B om zich te verantwoorden tijdens de bestuursvergadering. *“Dan bedoel ik het slaan van de scheidsrechter of tegenstander, of zoiets.”*(Scheidsrechter, vereniging B). Het komt zelden voor dat spelers zich moeten verantwoorden tijdens de bestuursvergadering. De spelers worden mogelijk één of twee wedstrijden geschorst en wanneer het nog een keer gebeurt meestal geroyeerd. *“Dat is het beleid hier nou eenmaal. Ik vind dat prima. Korte metten klaar. Dan maar een lid minder.”* (Scheidsrechter, vereniging B). Dit kortdaad optreden doen de verenigingen ook om media aandacht te voorkomen, waardoor de club een slechte naam zou kunnen krijgen. De voorzitter en scheidsrechter van vereniging B geven aan dat een

relatief klein incident al snel in de krant verschijnt. De media is gefocust op incidenten in het voetbal, waardoor de verenigingen extra alert zijn op het ingrijpen op ongewenst gedrag.

Beide verenigingen hebben de manier van omgaan met elkaar meegenomen in het beleid. Dit is vastgelegd in regels en statuten. De regels gelden voor iedereen die op het terrein aanwezig is. Beide verenigingen geven aan dat het goed is om de regels te hebben, maar dat ze het moeilijk vinden om ervoor te zorgen dat de mensen de regels kennen. Dit wordt opgelost door de regels online te plaatsen, in de kantine te tonen of op een bord bij binnenkomst op de vereniging.

Interventieprogramma

De coaches en het bestuur van vereniging B hebben deelgenomen aan het programma ‘Herrie langs de lijn’ dat georganiseerd wordt door de KNVB. De vereniging wilde hier zelf aan deelnemen, omdat zij de rol van ouders als belangrijk zien en het moeilijk vinden de ouders erbij te betrekken en met de ouders te communiceren. Door middel van het programma leerden ze hoe je met ouders van sporters om kunt gaan en hoe je ze kunt benaderen zonder problemen te krijgen. Ook hebben ze geleerd wat de invloed kan zijn op het kind wanneer de ouders zich niet gewenst gedragen. De coach van het gemengde team van vereniging A heeft zijn deelname aan het programma dan ook als leerzaam ervaren. *“Als je niet veel ervaring hebt om met ouders te spreken over gedrag dan is de deelname aan deze workshop wel fijn.”*

Gesprek met de ouder

Bij vereniging B wordt de nadruk gelegd op de communicatie met de ouders. Door de ouders bij aanvang van het lidmaatschap en aan het begin van het seizoen te spreken, denken zij dat dit proactief kan bijdragen aan een veiliger sportklimaat. Op deze manier wordt er vooraf duidelijkheid gecreëerd over de wederzijdse verwachtingen, welke regels er gelden bij de club, welke cultuur de club kent, welk gedrag wenselijk is en welk effect het gedrag van de ouders kan hebben op het kind. *“Hoe zijn we als vereniging, hoe gaan we met elkaar om en wat zijn de regels”*. (Voorzitter, vereniging B). Daarnaast wordt er een band opgebouwd met de ouders, wat het benaderen van de ouders makkelijker zou maken. Momenteel houdt de vereniging nog geen intake gesprek met de ouders, maar de voorzitter geeft aan dat hij dit wel als een mogelijke bijdrage ziet. Hij geeft aan dat hij het belangrijk vindt om aan de voorkant al dingen te organiseren die het sportklimaat veiliger kunnen maken, om te voorkomen dat er reactief moet worden opgetreden. *“Niet reactief maar proactief”* (Voorzitter, vereniging B). De coach van het gemengde team geeft aan dat ze aan het begin van het seizoen

ouderavonden hebben en waarbij de regels met de ouders worden doorgenomen. Daarnaast worden er onderling afspraken gemaakt. De begeleiding van het team geeft aan wat zij van de ouders verwachten en ze hopen ook terug te krijgen wat de ouders van hen verwachten. De coach van het gemengde team en de voorzitter geven beiden aan een gesprek voorafgaand aan het seizoen met de ouders als waardevol te achten voor de bijdrage aan een veilig sportklimaat. Tijdens deze bijeenkomst kunnen afspraken worden gemaakt over welk gedrag gewenst is en hoe er om kan worden gegaan met ongewenst gedrag. Op deze manier kan men elkaar aanspreken op het gedrag en problemen kunnen hierdoor volgens hen zoveel mogelijk worden voorkomen. *“Het klinkt misschien stom maar ik denk dat je daar ongewenst gedrag vooraf flink mee kunt tackelen.”* (Coach gemengde team, vereniging B). Bij vereniging A komen deze ideeën over het aangaan van een gesprek met de ouders niet naar voren. Wel geeft de voorzitter van vereniging A aan dat hij het moeilijk vindt om de ouders te bereiken en dat hij denkt dat ouders door direct contact het best betrokken kunnen worden bij de vereniging. Bovendien denkt hij dat op deze manier problemen kunnen worden voorkomen en dat het gemakkelijker is om met elkaar in gesprek te gaan.

Contact met de ouders hebben wordt op beide verenigingen belangrijk gevonden. Echter komt bij vereniging A niet naar voren dat ze bezig zijn met het nauwer betrekken van de ouder bij de vereniging. Vereniging B is hier al mee bezig en overweegt ook een intakegesprek te houden.

Sportconvenant

Vereniging A houdt zich op een andere manier bezig met het creëren van een veilig sportklimaat dan vereniging B. Zij hebben (nog) geen interventies gericht op de ouders. Wel hebben zij zich aangesloten bij een stadsbreed sportconvenant. In dit convenant zijn afspraken gemaakt waardoor een veilig sportklimaat zoveel mogelijk gewaarborgd kan worden. Het convenant houdt in dat de verenigingen onderling informatie uitdelen, bijvoorbeeld over incidenten. *“Ik heb in mijn map letterlijk een lijstje met allemaal telefoonnummers van voorzitters”* (Voorzitter, vereniging B). Wanneer er incidenten voorkomen stellen de verenigingen elkaar daar onderling van op de hoogte, bijvoorbeeld bij het incident waarbij de vereniging leden heeft geroyeerd. Er is toen contact opgenomen met de andere verenigingen in de stad en aangegeven wat er is gebeurd. Zo konden de verenigingen zelf bepalen of ze deze jongens wilden aannemen of niet. *“Als er een speler of team vaak genoemd wordt, omdat ze regelmatig ongewenst gedrag vertonen, wordt er ingegrepen. Op bestuursniveau worden dingen zo getackeld. Dat convenant is heel goed.”* (Coach, vereniging A). Bij het

convenant hoort een werkgroep bestaande uit personen van elke betrokken vereniging, een medewerker van de gemeente en een afgevaardigde van de KNVB. Ze spreken niet alleen over het scheppen van een veilig sportklimaat, maar ook over zaken als huur en accommodatie.

Veilig sporten tijdens de wedstrijd

Zoals hierboven geschetst vinden er tijdens wedstrijden incidenten plaats. De vereniging heeft rondom de wedstrijd maatregelen getroffen die volgens hen bijdragen aan het voorkomen van onveilige situaties.

Ontvangst

De betrokkenen geven aan dat ontvangst op de vereniging bij kan dragen aan een onveiliger sportklimaat. Een goede ontvangst waar men positief over is zal volgens de betrokkenen niet per definitie leiden tot een veiliger gevoel. Een ontvangst die als negatief wordt ervaren zal volgens de betrokkenen echter wel bijdragen aan een onveiliger gevoel. *“Het omgekeerde kan wel, als je slecht wordt ontvangen neemt dit onvrede met zich mee. Dat merk je wel.”* (Voorzitter, vereniging A). Een slechte ontvangst op de vereniging zal leiden tot onduidelijkheid en er kunnen irritaties ontstaan bij de spelers en begeleiding. Deze ontevreden houding kan worden meegenomen in het veld en eerder leiden tot incidenten op – en rondom het veld. Wanneer de tegenpartij goed wordt ontvangen leidt dit volgens de betrokkenen tot een fijnere sfeer. Een gastvrouw of – heer zou een positieve invloed hebben op de ontvangst van de teams, mits de houding van de gastvrouw of – heer als prettig wordt ervaren, aldus voorzitter en vader van vereniging A. De coach geeft aan dat hij zich ook bezighoudt met het zo goed mogelijk ontvangen van de tegenpartij. *“Zorg dat je van te voren kennis hebt gemaakt en een praatje, dan stap je ook makkelijk naar iemand toe als je wat hebt onderling.”* Het is hierbij niet zo dat als er geen praatje wordt gehouden, dat dit tot onveilige situaties leidt. Hij geeft aan dat het de sfeer beter maakt en hij zo makkelijker op de tegenpartij af durft te stappen. Opvallend is dat er wordt aangegeven dat een goede ontvangst en een praatje, niet hoeft te leiden tot veiligere situaties of onveilige situaties doen voorkomen. Andersom blijkt dat een slecht ontvangst, zoals onduidelijkheid waar omgekleed moet worden, wel kan leiden tot onveilige situaties.

Handen schudden voor en na de wedstrijd

Bij beide verenigingen wordt het veld ook gekenmerkt door de afspraak dat de sporters elkaar voor of na de wedstrijd een hand schudden. Bij beide verenigingen wordt ervan uit gegaan dat het schudden van de hand een bijdrage kan leveren aan een veiliger sportklimaat. Het handen schudden staat voor een symbolisch gebaar waarmee de sporters aan elkaar aangeven dat ze zich gedurende de wedstrijd sportief en respectvol zullen gaan gedragen. Daarnaast wordt aangegeven dat het soms lijkt alsof de sporters elkaar een hand geven om het hand geven en niet weten waarom dit voor of na de wedstrijd gebeurt. Ook vergeten de sporters dit wel eens. *“Ik vind dat ouders en leiders aan de sporters moeten uitleggen waarom we dit doen. Namelijk respect.”* (Voorzitter, vereniging A).

Opvallend is dat naast de voorzitters alleen de sporters het schudden van de hand noemen als één van de maatregelen die kunnen bijdragen aan een veilig sportklimaat. De sporters geven aan te betwijfelen of het hand schudden wel zijn vruchten afwerpt. *“Meestal als een team wat agressiever doet en vervelend is dan sta je daar, wil je een hand geven en dan negeren ze je. Meestal pak ik gewoon hun hand vast en schud ik die.”* (Meisje, veertien jaar, vereniging B). Het schudden van de hand werkt voor de meeste spelers als een indicatie voor wat voor een soort speler ze tegenover zich hebben staan; een agressieve of een vriendelijke spelers. *“Wanneer een speler je niet aankijkt bij het hand schudden, dan weet je gewoon dat je op ze moet letten en ze wel eens heel fel kunnen zijn.”* (Meisje, vijftien jaar, vereniging B). De meisjes denken dat het hand schudden bijdraagt aan een beter verloop van de wedstrijd. *“Nou het is gewoon veel sportiever. Ja, dan verloopt de wedstrijd ook beter. Ik denk dat er dan ook minder ruzies zijn.”* (Meisje, elf jaar, vereniging A).

Het geven van de hand is een maatregel die in het leven is geroepen omdat men denkt dat het kan bijdragen aan een veiliger sportklimaat. Het geven van een hand dient als teken om respect en sportief spel weer te geven. De sporters geven aan dat de hand op verschillende manier kan worden geschud. Uit de manier waarop de hand wordt geschud zouden zij kunnen opmaken hoe de wedstrijd in termen van sportiviteit zal gaan verlopen.

De sportaccommodatie

Naast de genomen maatregelen, de interventies en bestaande regels en statuten geven de betrokkenen aan dat ook de accommodatie een belangrijke rol speelt in het scheppen van een veilig sportklimaat. Door de inrichting van de accommodatie kunnen er onveilige situaties ontstaan. Beide moeders die geïnterviewd zijn geven aan dat de voorzieningen die wel of niet aanwezig zijn voor meisjes invloed hebben op het ervaren van veiligheid door de meisjes.

Volgens de moeders ontstaat er een onveilige situatie als er geen aparte kleedkamer is voor de meisjes, naast de kleedkamer die voor de jongens wordt gereserveerd, waar zij zich kunnen omkleden en douchen. Dit probleem schijnt zich vooral bij gemengde teams voor te doen. *“Op dat moment dat er een ruimte is, douchen ze en anders gaan ze in hun trainingspak naar huis.”* (Moeder, vereniging B). De meiden krijgen zo niet de kans om zich even op te frissen en om te kleden. Ook wanneer er wel een aparte kleedkamer beschikbaar is, is het probleem dat mannen en jongens de kleedkamer kunnen binnen stappen. Dit wordt bij beide verenigingen opgelost door middel van een ‘douchemoeder’. Er blijft een moeder voor de kleedkamerdeur staan zodat er geen jongens naar binnen kunnen lopen, zodat de meisjes zich ongestoord kunnen omkleden. De voorzitter van vereniging A erkent dit probleem. Wanneer voor meisjes geschikte voorzieningen komen draagt dit volgens hem bij aan een veilig sportklimaat. Ook een onoverzichtelijk, slecht verlicht, onopgeruimd en slecht onderhouden terrein zou bijdragen aan een onveilig sportklimaat. Ouders zouden dan geen zicht hebben op het kind, kinderen kunnen struikelen over afval en een slecht onderhouden terrein zou een onveilig gevoel geven. *“Als je over veiligheid spreekt denk ik ook aan dat je als ouder de rommel kunt opruimen, in plaats van er over heen stappen.”* (Vader, vereniging A). Een opgeruimde, goed verlichte en onderhouden accommodatie met voorzieningen voor meisjes zal bijdragen aan een veilig gevoel op het terrein. Ook de inrichting van de accommodatie en een ‘douchemoeder’ kunnen bijdragen aan een veilig sportklimaat. Daarnaast kan de vereniging haar accommodatie veiliger inrichten door overzicht te creëren.

De inrichting van het veld blijkt voor de betrokkenen een belangrijke invloed te hebben op het creëren van een (on)veilig sportklimaat. Zo zouden regels en statuten, maatregelen, oudergesprekken, een goed verzorgde accommodatie en andere interventies voorafgaand aan de wedstrijd kunnen bijdragen aan het scheppen van een veilig sportklimaat. Wanneer zich een incident voordoet geven de betrokkenen aan dat de verenigingen kortdaad optreden en dat zij het goed vinden dat er duidelijke grenzen worden gesteld.

5.3 Position taking: Het gedrag van de ouder

In onderhavig hoofdstuk wordt besproken welk gedrag de ouder concreet vertoont en of dit wenselijk is of niet. Verder wordt weergegeven hoe er wordt ingegrepen wanneer de ouder ongewenst gedrag vertoont. Aan de betrokkenen is gevraagd op welke manieren de ouders bij kunnen dragen aan het creëren van een veilig sportklimaat. Hieruit komt naar voren dat volgens de betrokkenen een duidelijke positionering op het veld door de ouder bij kan dragen

aan het scheppen van een veilig sportklimaat. Dit kunnen zij bewerkstelligen door aanwezig te zijn op het veld, belangstelling te tonen in het sportende kind en een bijdrage te leveren binnen de vereniging. De betrokkenheid van de ouder kan volgens de geïnterviewden zowel bijdragen aan het scheppen van een veilig en onveilig sportklimaat.

Betrokkenheid vanuit huis

De ouder heeft niet alleen invloed op het sportklimaat wanneer hij of zij aanwezig is op de vereniging of bij de wedstrijd, maar ook vanuit huis. Zoals eerder aangegeven beseffen de betrokkenen zich dat de ouder niet altijd aanwezig kan zijn en is dat ook niet altijd gewenst. Volgens de betrokkenen kan de ouder vanuit huis bijdragen aan een onveilig sportklimaat wanneer de ouder de nadruk legt op winnen in plaats van op het beleven van plezier. Wanneer een ouder uitspraken doet als *“We gaan lekker voetballen”*, *“Veel plezier”* en *“Doe geen rare dingen of wat ook.”* (Vader, vereniging A), laat de ouder zien dat hij belangstelling heeft, de focus op plezier ligt en betrokken is bij het kind. Ook na afloop van de wedstrijd is het van belang dat de ouder niet focust op het winnen maar op het beleven van plezier. *“Hoe was het, hoe is het gegaan?”* en *“De volgende keer beter, maakt niks uit.”* (Moeder, vereniging A).

De vader van vereniging A geeft aan dat het belangrijk is dat de ouders het kind stimuleren zich aan de regels te houden. Zo geeft hij aan dat er binnen het team regels zijn gemaakt aan het begin van het jaar, bijvoorbeeld dat er altijd wordt gedoucht na de wedstrijd. Niet alle kinderen doen dit en worden ook niet gestimuleerd door hun ouders, doordat er geen handdoek wordt meegegeven en gezegd wordt dat ze niet hoeven te douchen als ze daar geen zin in hebben. Zo ontstaat er spanning in de kleedkamer aangezien de begeleiding doorgaans wil dat de kinderen zich aan de regels houden. Regels zijn er niet voor niets en dragen bij aan een veiliger sportklimaat, aldus de vader. De coach van het gemengde team ervaart dit ook wat betreft het afmelden voor deelname aan wedstrijden. Het komt regelmatig voor dat de ouder het kind niet afmeldt. Ouders zijn een voorbeeld voor het kind op deze manier geven ze een verkeerd beeld aan het kind.

Wanneer de ouder niet aanwezig is langs de lijn, niet betrokken is, of niemand spreekt wanneer het zijn of haar kind komt ophalen, kan de ouder niet anticiperen op mogelijke incidenten die tijdens de wedstrijd zijn voorgevallen, aldus de moeder van vereniging A. De coach van het gemengde team van vereniging B geeft hier een voorbeeld bij. Hij geeft aan dat wanneer hij een kind straf heeft gegeven het wel eens gebeurt dat hij een boze ouder aan de lijn heeft om te vragen waarvoor dat nodig was. Wanneer de ouder er zelf bij is, zal de ouder begrijpen waarom bepaalde beslissingen worden gemaakt, of kan hierover gelijk gesproken

worden aldus de coach van het gemengde team. Verder heeft hij de indruk dat ouders vandaag de dag eerder het kind willen beschermen en niet willen inzien dat het kind zich niet altijd gewenst gedraagt. *“Nee hoor, zoiets doet mijn kind niet.”*

Hoe de ouder het kind vanuit huis stimuleert, de manier waarop hij of zij na afloop met het kind spreekt en hoe de ouder reageert wanneer hij of zij hoort dat het kind zich niet wenselijk heeft gedragen of bij een incident betrokken is geweest, kan volgens de betrokkenen een belangrijke bijdrage zijn aan een (on)veilig sportklimaat. Succes wensen, stimuleren aan het houden van de regels en anticiperen op incidenten worden als een positieve bijdrage aan het scheppen van een veilig sportklimaat ervaren. De focus op winnen, het niet stimuleren van het kind om zich aan de regels te houden en het tegenspreken van de begeleiding van de vereniging dragen bij aan het scheppen van een onveilig sportklimaat.

Betrokkenheid ouder bij vereniging

Ouders kunnen volgens de geïnterviewden op verschillende manieren betrokken zijn bij de vereniging. Dit kan in de vorm van vrijwilligerswerk, maar ook door aanwezig te zijn bij een training of bijeenkomst.

Een aantal betrokkenen geven aan dat er een onveilige situatie ontstaat wanneer de ouder het kind alleen afzet bij de vereniging en vervolgens weer naar huis gaat. *“Komt er een auto aanrijden, wordt er een kerel van een jaar of ach, negen en die wordt gedumpt bij het hek en de ouder rijdt weer weg.”* (Scheidsrechter, vereniging B). De scheidsrechter van vereniging B geeft aan dat deze ouders hun kind niet steunen bij het sporten. De voorzitter van vereniging B geeft aan dat hij de ouders die nooit aanwezig zijn op de vereniging niet kent en ook niet kan leren kennen omdat ze er nooit zijn. Als er een probleem mocht zijn is het moeilijker om deze ouders hier van op de hoogte te brengen, geeft hij aan. Als je elkaar kent kun je volgens hem rekening houden met achterliggende factoren. *“Als wij weten dat ouders in een scheiding liggen of de ouders gescheiden zijn, kunnen wij rekening houden met hun situatie”* (Coach jongensteam, vereniging B).

Door het doen van vrijwilligerswerk is de ouder betrokken bij de vereniging. De ouders die participeren in dit onderzoek doen allen een vorm van vrijwilligerswerk. De coach en scheidsrechter van vereniging A en de voorzitter van vereniging A vervullen geen ouderrol op de vereniging. De mannen vervullen doorgaans leiderschapsfuncties, zoals arbiter, begeleider of een bestuur/commissie functie. De vrouwen vervullen doorgaans verzorgende taken. Zo staan zij voor de kleedkamer van de dames of regelen activiteiten. De scheidsrechter en coach van vereniging A zijn naast hun vrijwilligersfunctie ook vader. De

vader van vereniging B is tevens ook begeleider van het team van zijn zoon. De overige vrijwilligers hebben geen sportend kind op de vereniging, maar sporten er zelf of hebben passie voor de vereniging. De scheidrechter geeft aan dat hij weinig in de rol van vader langs de lijn staat. Dit vindt hij erg jammer. Hij geeft aan dat hij zijn rol als scheidsrechter en rol als vader goed kan scheiden van elkaar en het team van zijn dochter niet voortrekt. Volgens de moeder van vereniging A slaat dit soms door en komt hij de tegenpartij vaak meer tegemoet. De coach van vereniging A is tevens vader van één van de meiden. Hij geeft aan dat hij als vader zijnde ontzettend veel stond te schreeuwen langs de lijn en aanwijzingen te geven hoe het moest. Hij zegt erg fanatiek te zijn als het om winnen gaat. Zijn eigen gedrag ziet hij dan als niet wenselijk. Als coach heeft hij ook de neiging zich op die manier te gedragen, maar dan corrigeert zijn collega-coach hem op zijn gedrag. De sporters vinden dat hij hard kan schreeuwen, maar dat mag hij van hun want hij is de coach. Vader van vereniging A is ook scheidsrechter, maar dan bij zijn zoon. De vader van vereniging B is ook begeleider van het team van zijn zoon. Hij heeft er spijt van dat hij dit doet dit jaar, gezien er veel spanningen zijn in het team van zijn zoon. Hij mist de waardering van andere ouders en krijgt juist veel kritiek. Het liefst staat hij als vader langs de lijn.

Wanneer ouders vrijwilligerswerk doen zou dit volgens de vader van vereniging B het kind een veiliger gevoel geven, omdat de ouder aanwezig is op het terrein. Daarnaast leren ze de ouder beter kennen waardoor het communiceren met de ouder gemakkelijker zou verlopen. Wel wordt aangegeven dat het belangrijk is dat de vrijwilliger goed is in zijn werk en weet hoe hij of zij om moet gaan met de sporters. Anders kan de ouder beter geen vrijwilligerswerk doen. *“Het is tegenwoordig echt meer dan alleen een uur trainen geven, je bent meer ook een begeleider dan trainen. Bij een veilig sport klimaat denk ik ook aan de juiste mensen op de plek zetten. Als je zomaar mensen aanwijst en de ontwikkeling niet goed volgt, dan werk je het wel in de hand.”* (Coach gemengd team, vereniging B).

Een veilige situatie zal volgens de betrokken ontstaan wanneer ouders betrokken zijn bij de vereniging en belangstelling hebben voor hun sportende kind. Wanneer de ouder niet betrokken is bij de vereniging zou dit kunnen leiden tot een onveilig gevoel bij het kind, omdat ze de ondersteuning van de ouder missen. Betrokkenheid bij de vereniging kan ook tot onveilige situaties leiden volgens de betrokkenen, bijvoorbeeld wanneer de vrijwilligers niet gastvrij zijn, of chagrijnig of agressief gedrag vertonen. Het niet aanwezig zijn van de ouder zou tot onveilige situaties kunnen leiden volgens de betrokkenen.

Betrokkenheid bij de wedstrijd

De geïnterviewden geven aan dat betrokkenheid van de ouder bij de wedstrijd kan bijdragen aan het creëren van een veiliger sportklimaat. Betrokkenheid van de ouder bij de wedstrijd wordt door de meeste geïnterviewden als positief gezien, maar zij lijken zich daarbij niet te realiseren dat de betrokkenheid van ouders juist ook een negatieve impact op de kinderen en het spelplezier kan hebben. Er zijn verschillende factoren die bepalen wanneer en of betrokkenheid wenselijk is. Allereerst wordt aangegeven welke houding langs de lijn wenselijk is en in hoeverre bemoeienis met de wedstrijd wordt geaccepteerd. Vervolgens wordt ingegaan op de factor van leeftijd. Ten slotte wordt ingegaan op het niveau, het belang van een wedstrijd en de prestaties van het team.

De leeftijd van de spelers speelt onder andere een rol in de bepaling of betrokkenheid van de ouder gewenst is of niet. Er wordt aangegeven dat bij de F- en E-teams (zes tot en met negen jaar) nog veel ouders aanwezig zijn. Deze ouders zouden nog minder fanatiek zijn. *“Bij de F’jes en E’tjes is het nog lekker voor het plezier beetje speels voetballen.”* Bij het D-team (tien tot en met twaalf jaar) zouden al wat minder ouders langs de lijn staan. Vanaf de D vinden de volwassenen het een discutabele leeftijd waarop het voor het ene kind nog wel en voor het andere kind niet altijd meer even wenselijk kan zijn wanneer de ouder er elke week staat. Zo geeft de moeder van vereniging A aan: *“Op een gegeven moment gaan ze zich ook een beetje schamen voor de ouders”*. Daarnaast wordt aangegeven dat ouders niet elke week langs de lijn hoeven te staan. Het is afhankelijk van het kind of het wil dat de ouder altijd aanwezig is of niet. Naast de leeftijd is ook het gedrag van de ouder bepalend of het bijdraagt aan een veilig sportklimaat. Wanneer de ouder veel aanwijzingen geeft aan het kind, negatief commentaar levert en gefocust is op winnen, geven de geïnterviewden aan dat deze betrokkenheid tot een onveilig sportklimaat leidt. Betrokkenheid van de ouder is gewenst bij de wedstrijd wanneer de ouders de focus leggen op plezier en positief aanmoedigen door te juichen: *“Van kom op, ga zo door, gaat goed.”* (Coach, vereniging A) en *“Complimentjes eigenlijk gewoon.”* (Jongen, dertien jaar, vereniging A). Een paar respondenten geven aan wel eens een incident te hebben gehad of irritaties, anderen geven aan geen problemen te hebben met de tegenpartij of juist een goede band te hebben met de tegenpartij.

Nader wordt ingegaan op de houding van de ouder tegenover de coach en scheidsrechter. Betrokkenen zijn van mening dat het kind zich ook onveiliger kan gaan voelen wanneer de ouder en de coach verschillende aanmoedigingen geven. Deze situatie kan ontstaan als de ouder het kind andere aanwijzingen geeft dan de coach doet of wat de coach met het kind heeft afgesproken. Dit zou leiden tot verwarring bij het kind. De verwarring kan

vanuit huis al ontstaan door wat de ouders daar aan het kind vertellen, of de verwarring ontstaat tijdens de wedstrijd door de uitspaken die ouders doen. *“Het kan zo zijn dat wanneer het kind tijdens de wedstrijd naar de trainer luistert en niet naar de ouder, dat het kind dan vervolgens thuis op zijn kop krijgt. Het kind luistert de volgende keer dan niet meer naar ons.”* (Coach gemengde team, vereniging B). Het is moeilijk voor een kind om te bepalen naar wie hij moet luisteren, de ouder of de coach. *“Grensrechter en trainers die mogen wel dingen roepen enzo, ouders liever gewoon niet, dan hoor je te veel geschreeuw door elkaar en kun je, je niet concentreren op het spel. En dan weet ik niet naar wie ik nou moet luisteren”* (Meisje, vijftien jaar, vereniging A). Tegenstrijdige aanwijzingen zouden leiden tot irritatie bij de sporters wat de sfeer van de wedstrijd niet ten goede zou komen. Daarnaast zou het tot onzekerheid bij de speler leiden.

Ouders hebben ook veel commentaar op de scheidsrechter volgens de betrokkenen. De sporters geven aan dat ze het vervelend vinden wanneer de ouders zich veel bemoeien met de scheidsrechter en dat er dan een gespannen sfeer ontstaat. *“Ouders kunnen eerder kritiek hebben op de scheidsrechter, bijvoorbeeld als wij benadeeld worden. Dan gaan ze daar over zeiken,”* (Meisje, vijftien jaar, vereniging A). Ook de scheidsrechters ervaren veel commentaar van de ouders. Niet alle opmerkingen zijn ongewenst, maar soms kunnen ouders te ver gaan. *“He, kun je niet klok kijken ofzo”* wordt nog geaccepteerd, maar uitspraken als *“Ben je een mongool dat je dat niet ziet”* zijn uitspraken die te ver gaan in de ogen van de scheidsrechters. Ouders zijn het vaak niet eens met de beslissingen die de scheidsrechters maken. De ouders zelf geven ook aan dat zij soms te veel commentaar leveren. Benadrukt wordt door de volwassenen dat ouders als rolmodel voor het kind fungeren en dat het mede daarom zo belangrijk is dat de ouder zich niet met de wedstrijd bemoeit. Er wordt aangegeven dat het gedrag van de ouder wordt gekopieerd door het kind. Wanneer de ouder het gezag van de coach en scheidsrechter ondermijnt zou het kind dit ook gaan doen. *“Oh als mijn vader of moeder dat doet zal het wel normaal zijn. Dat is gewoon voorbeeldgedrag”* en *“Kijk zo’n uitspraak kan een jongetje alleen maar interpreteren als oké en dan pakt die de tegenstander en trekt hij die daar naar toe. En dat mag natuurlijk niet.”* (Voorzitter, vereniging A). De betrokkenen geven aan dat het wenselijk zou zijn als de ouder zich inhoudelijk minder bemoeit met de wedstrijd zodat de rolverdelingen duidelijk zijn voor het kind en er geen verwarring kan ontstaan. De ouders moeten zich bewust zijn van hun voorbeeldfunctie.

Over de vraag of het niveau waarop het team speelt van invloed is op gedrag van de ouder zijn de meningen verdeeld. Volgens de voorzitter en de meisjes in de leeftijd van tien tot en met twaalf jaar van vereniging B doet het niveau waarop het team speelt er wel degelijk

toe. De voorzitter vindt dat het er zowel in een hoog als laag team hard aan toe kan gaan, maar dat er bij teams die op een hoger niveau spelen meer wordt geaccepteerd wat betreft ongewenste gedragingen. Zijn vermoeden is dat het komt doordat er meer op het spel staat en dat ongewenst gedrag daarom eerder wordt geaccepteerd om toch tot een overwinning te komen. De ouders zouden dan ook meer negatieve opmerkingen maken en zich meer bemoeien met de wedstrijd. Hierbij geeft hij aan dat er ook ouders langs de lijn staan die fanatiek zijn op een positieve manier. De moeder en vader van vereniging A en de coach van het gemengde team van vereniging B denken echter niet dat het niveau een verschil maakt. *“Bij de eredivisie zijn ze de aanhangers enorm fanatiek, maar dat zie je ook bij de B3 waar mijn zoon in speelt.”* (Moeder, vereniging A). De coach van het gemengde team geeft aan dat teams van hetzelfde niveau tegen elkaar spelen dus dat er daarom geen andere sfeer is langs de lijn. De coach van het jongensteam denkt dat het bij de teams die op een lager niveau spelen onrustiger kan zijn langs de lijn, met meer ‘asociale’ ouders die door de opmerkingen die ze maken ruzie uitlokken.

Aan de betrokkenen is ook gevraagd of het uitmaakt wanneer er een wedstrijd wordt gespeeld waarbij een overwinning in de competitie of van een beker op het spel staat. De meisjes in de leeftijd van tien tot en met twaalf jaar van vereniging A, de meisjes van vereniging B, de scheidsrechter van vereniging A en 2, de vader van vereniging A en 2 geven allen aan dat een beslissende wedstrijd invloed heeft op het spel en op het gedrag van de ouders. Dit kan zowel in negatieve als positieve zin. In positieve zin draagt het volgens de meisjes van vereniging B bij doordat er meer ouders komen kijken en er een ontspannen sfeer langs de lijn heerst. De ouders roepen wel meer, maar dit is vaak op een positieve manier. Ook de scheidsrechter van vereniging B geeft aan dat hij denkt dat het de sfeer goed doet. *“Het is wat spannender als er wat op het spel staat. En dan neemt de sfeer meestal op een positieve manier toe.”* Vervolgens worden factoren genoemd waardoor de houding van de ouders tijdens een beslissende wedstrijd bijdraagt aan een onveilig sportklimaat. De vaders van vereniging A en 2 geven aan dat er sprake is van meer ongewenst gedrag van de ouders, doordat zij fanatieker zijn, meer gaan schreeuwen en zich meer bemoeien met de wedstrijd. Hij snapt niet zo goed hoe dit kan aangezien het hetzelfde spel blijft, maar hij heeft het idee dat er meer geaccepteerd wordt wanneer het tijdens een beslissende wedstrijd plaatsvindt. Hierdoor wordt het gedrag mogelijk minder snel als ongewenst bestempeld. Een elfjarige speelster van vereniging A geeft aan dat haar vader meer gaat aanmoedigen. *“Ja, hij moedigt meer aan. Meer negatief gaat mijn vader aanmoedigen.”* De scheidsrechter van vereniging A geeft aan dat de wedstrijd grimmiger wordt. De tienjarige jongen van vereniging A heeft het

idee dat de ouders meer aanmoedigen en commentaar geven. Moeder van vereniging B en de vader van vereniging A geven aan dat de ouders feller gaan aanmoedigen.

Op de vraag of het niveau van het team en het belang van de wedstrijd invloed hebben op gedrag komt geen eenduidig antwoord naar voren. Het verschil in het gedrag van de ouders lijkt meer beïnvloed te worden door of het team wint of verliest. Wanneer een team niet goed presteert blijkt dat er minder ouders langs de lijn staan en dat de ouders van dit team minder bereid zijn om te helpen op de vereniging dan bij een team dat goed presteert. De vader van vereniging B vindt het extra wenselijk dat ouders betrokkenheid tonen wanneer een team niet goed presteert. Volgens hem geeft dat de kinderen een veilig gevoel, omdat de ouder laat zien dat hij ondanks de slechte prestaties nog steeds het kind steunt. *“Het is leuk voor die jongens en ze hebben het juist nodig als het minder gaat”*.

Betrokkenheid van de ouder in de vorm van aanwezigheid langs de lijn wordt als belangrijk gezien door de betrokkenen. Betrokkenheid van de ouder is gewenst mits de ouder rekening houdt met bepaalde factoren, zoals de leeftijd van het kind, de bemoeienis met de wedstrijd en de uitspraken die de ouder langs de lijn doet. Wanneer een team niet zo goed presteert lijkt de aanwezigheid van de ouder extra van belang mits de ouder zich houdt aan de bovengenoemde gewenste factoren.

Onderlinge relatie ouders

Zoals eerder weergegeven zal betrokkenheid indien dit op de juiste manier plaatsvindt leiden tot een veiliger sportklimaat volgens de betrokkenen. De onderlinge relatie binnen het meidenteam in de leeftijd van dertien tot en met vijftien jaar bij vereniging A en het jongensteam van vereniging A dient als een goed voorbeeld om te duiden in welke zin er een goede en slechte manier van betrokkenheid kunnen zijn. Bij het meidenteam bestaat er zowel tussen de sporters als tussen de ouders een goede band. Dit geven alle betrokken van vereniging A aan. De meeste ouders staan regelmatig langs de kant, er wordt samen Sinterklaas gevierd en eens per jaar gebarbecued. *“Het feit dat wij natuurlijk al zo lang een team hebben, dat het samen zo goed kan en we het leuk hebben samen. Bij de meisjes staan we er allemaal. Dan ben je al een uur van te voren bij elkaar, koffie halen en doen. Dan heb je al een bepaalde sfeer.”* *“Daarnaast vieren we Sinterklaas en met alle gezinnen samen gaan we barbecueën.”* (Moeder, vereniging A). De sfeer in het team maar ook binnen de competitie met vijf andere teams wordt door de coach betiteld als *“een feestje”*. De betrokkenheid en goede onderlinge sfeer dragen bij aan een veilig sportklimaat volgens de betrokken personen van dit team. Het team straalt volgens hen plezier en eenheid uit.

In contrast hiermee staat het team dat door de vader van vereniging B wordt geschetst. Hij ervaart binnen het team van zijn zoon, waar hij begeleider van is, veel strubbelingen. Er zijn weinig ouders betrokken bij het team, ze komen niet kijken en stimuleren hun kinderen niet om zich aan de gemaakte afspraken met het team te houden. Daarnaast verloopt het tussen de sporters onderling ook niet goed, er wordt gepest. *“Ouder stimuleren hun kinderen niet en dan gaat er niet gedoucht worden. Terwijl er aan het begin van het jaar afspraken over gemaakt zijn”* en *“Er is vaak trammelant in de kleedkamer.”* Deze spanning zie je ook terug op het veld volgens de vader. Er is vaker onenigheid ook bij de sporters onderling en het team vormt geen geheel. Deze situatie leidt tot een onveiliger sportklimaat. Ook de relatie onderling tussen ouders is niet goed; er wordt weinig gesproken met elkaar. Zo geeft de vader aan eens ruzie gehad te hebben met een vader van het team toen hij wilde aangeven dat zijn zoon vervelende dingen had gezegd tegen een ander kind. De vader reageerde boos en nam het op voor zijn zoon. Dit karakteriseert zijn verhaal waarin hij aangeeft dat het team niet goed functioneert en de ouders van de kinderen uit het team zich niet aan de regels houden en dat dit leidt tot spanning binnen het team.

Uit dit voorbeeld blijkt dat positieve betrokkenheid van de ouders en een goede relatie tussen de ouders onderling belangrijke factoren zijn voor een goede sfeer in het team.

Ingrijpen op ongewenst gedrag ouders

Wanneer ouders ongewenst gedrag vertonen vinden de betrokkenen dat hierop moet worden geanticipeerd. De betrokkenen hebben hier uiteenlopende ideeën over.

De voorzitters en de coach van de jongens vereniging B geven beiden aan dat ze vinden dat de leiding de ouders moet aanspreken op ongewenst gedrag. De voorzitter en coach van vereniging A en de voorzitter van vereniging B vinden daarnaast dat de ouders elkaar moeten corrigeren. *“Het ideale beeld blijft dat ouders elkaar corrigeren”* (Coach, vereniging A). De vader van vereniging A is ook scheidsrechter bij de vereniging en hij geeft aan dat hij vindt dat de coach de ouders hier op moet aanspreken. Wanneer hij zelf als ouder langs de lijn staat zegt hij *“geef sporters hun spel terug”* tegen de ouders. Hij geeft aan dat dit ene zinnetje volgens hem effect heeft. De scheidsrechter van vereniging A geeft aan dat hij wel eens ingrijpt, maar eigenlijk vindt dat de coach of ouders hier zelf verantwoordelijk voor zijn. Wanneer hij zelf als ouder langs de lijn zou staan zou hij aan de ouder zelf aanspreken. De moeder van vereniging A geeft aan dat zij ouders niet direct durft aan te spreken maar meestal met een hardere stem een opmerking maakt, in de hoop dat de ouders het horen en er wat mee doen. *“Maar ik spreek ze dus niet aan, maar ik zeg het wel zo dat ze kunnen horen*

van, het is niet leuk wat je doet". Daarnaast geeft ze aan dat ze één keer aan de coach heeft gevraagd in te grijpen bij een wedstrijd waar de ouders van de tegenpartij erg vervelend waren. *"Trek ze maar terug, we gaan van het veld af, zo is het niet leuk meer"*. Bij ouders van het eigen team geeft ze aan het vaak met een grapje aan te duiden. De moeder van vereniging B geeft aan wel eens meegemaakt te hebben dat de coach ingreep op haar eigen gedrag. Dit waardeert zij erg. *"Ik tetter wel mee, van gaat niet goed of kan anders. En dan doe ik mijn mond wel open hoor. De trainer heeft me ook wel eens afgekapt. Ik weet wel dat ik me er niet mee hoor te bemoeien. Maar dat is iets dat er in sluipt, omdat je het snapt. Denk ik. Ik weet wel dat ik me er niet mee moet bemoeien, ik weet dat wel. Maar dat besef ik me dan weer even."* De vader van vereniging B geeft aan een keer een ouder van zijn eigen team aangesproken te hebben op ongewenst gedrag van zijn kind, hierop kreeg hij een nare reactie. Dit weerhoudt de vader er van om het weer te doen, omdat hij deze vader kende. *"Ik kreeg me een preek en een grote mond"*. De vader en moeder van vereniging A hebben een soortgelijke situatie meegemaakt. Twee moeders van een andere vereniging waren met elkaar aan het bekvechten en ruzie aan het maken nadat er een incident had plaatsgevonden tussen hun kinderen. Tenslotte geven de sporters aan dat zij vinden dat de ouders elkaar onderling moeten aanspreken op gedrag. Een ouder zelf aanspreken na afloop van de wedstrijd doen de meeste sporters niet. De sporters die dit wel doen geven aan dat dit gewaardeerd wordt door de ouder, maar niet altijd werkt. Alle geïnterviewden geven daarnaast aan het gemakkelijker is een ouder aan te spreken op diens gedrag wanneer ze de ouder kennen. Als argument wordt hierbij gegeven dat je, wanneer je iemand kent, beter kan inschatten hoe diegene gaat reageren. Op die manier maken ze de afweging of ze naar die ouder toe lopen of niet.

De geïnterviewden zijn het er over het algemeen over eens dat ouders elkaar onderling dienen aan te spreken op gedrag en dat dit gemakkelijker is om te doen wanneer je de ouder kent. In de praktijk blijkt dat het niet altijd wordt geaccepteerd wanneer ouders elkaar aanspreken op gedrag, zelfs niet wanneer de ouders elkaar kennen. Het aanspreken op gedrag kan uitmonden in een woordenwisseling of een ruzie. Ouders elkaar laten aanspreken op gedrag lijkt om deze reden daarom niet de ideale oplossing te zijn. Elkaar goed leren kennen maakt de drempel van aanspreken lager, maar blijkt niet altijd goed uit te pakken. Ten slotte is het opvallend dat de volwassenen die meerdere functies vervullen, zoals ouder en scheidsrechter, er vanuit de verschillende rollen een andere kijk op hebben. In de leiderschapsrol geven zij aan te vinden dat ouders het onderling moeten oplossen, waarna ze vervolgens aangegeven het in de rol van ouder moeilijk te vinden om zulke opmerkingen aan te kaarten.

De betrokkenen geven aan dat ze het belangrijk vinden dat de ouders een zichtbare positie op de vereniging en het verenigingsterrein innemen met betrekking tot hun sportende kind. Hierbinnen wordt aangegeven dat er wel aan bepaalde voorwaarden moet worden voldaan wanneer deze aanwezigheid als wenselijk wordt geacht. Vanuit huis is betrokkenheid tonen door middel van het meegeven van positieve woorden en de nadruk op plezier leggen van belang. Vrijwilligerswerk op de vereniging en aanwezigheid langs de lijn wordt wenselijk geacht, mits de ouder een positieve houding heeft, geen agressief en negatief gedrag vertoont, zich niet bemoeit met de coach en scheidsrechter en bemoedigende dingen roept naar de sporters. Daarnaast geven de betrokkenen aan dat ze het wenselijk vinden dat ouders elkaar onderling aanspreken op gedrag en dat elkaar aanspreken op gedrag gemakkelijker is wanneer je iemand kent.

5.4 Habitus: De invloed van het ouderlijk gedrag

In dit hoofdstuk zullen de resultaten worden besproken wat betreft de gevolgen die het gedrag van de ouder heeft op het kind en een veilig sportklimaat volgens de geïnterviewden. Bijna alle geïnterviewden geven aan dat het gedrag van de ouder invloed heeft op het kind. Op welke manier dit gedrag invloed heeft is verschillend. Eerst wordt beschreven wat de betrokkenen vinden van het gedrag van de ouders, vervolgens wordt ingegaan op wat de invloed is op het gedrag en de emoties van het kind. Ook worden de definities weergegeven van (on)gewenst gedrag en een veilig sportklimaat.

Invloed gedrag ouders

De geïnterviewden zijn het er over eens dat positief commentaar gewenst is en negatief commentaar niet gewenst is, en dat de manier waarop commentaar wordt geleverd invloed heeft op het gedrag dat het kind vertoont en op de sfeer in het veld.

De betrokkenen geven aan dat bepaalde uitspraken leiden tot een onveilig gevoel en een onveilig sportklimaat. Dit zijn uitspraken als *“Het is je moeder niet kom op”*, *“De beuk er in”* en *“Feller er in”* (Voorzitter, vereniging B). De voorzitter van vereniging B en moeder van vereniging A geven aan dat dit tot een onveilig sportklimaat leidt omdat het kind wordt opgehitst en agressiever gaat spelen. *“Zo kan het kind zich opgejaagd voelen, waardoor hij de bal niet meer onder controle heeft en per ongeluk de tegenstander een trap verkoopt.”* (Moeder, vereniging A). De scheidsrechter van vereniging B geeft aan dat het niet alleen tot

agressief gedrag bij het kind kan leiden, maar het ook kan leiden tot een onzeker houding bij het kind of dat het de ontwikkeling kan remmen. *“Heb ook een jongen in het elftal zitten, nou zijn ouders zitten er boven op, waardoor het jongetje zich psychisch minder goed kan ontwikkelen”* (Coach, vereniging B). Hierbij wordt aangegeven dat negatieve opmerkingen niet altijd hoeven te leiden tot onveilige situaties. Het karakter van een kind speelt ook een rol. Bij sommige kinderen zullen de negatieve uitspraken van de ouders niet leiden tot ander of ongewenst gedrag. *“Sommige spelers zijn gevoeliger dan anderen. De een trekt zich meer terug en anderen worden wat meer fysiek en verbaal en voelen zichzelf wat groter en hoger.”* (Scheidsrechter, vereniging B).

Positief commentaar als *“Kom op”, “Doe je best”, “Wat gaat het goed”* en *“Mooi gespeeld”* zijn wenselijke uitspraken van de ouders volgens de betrokkenen. Hierbij wordt niet aangegeven dat het klimaat veiliger wordt als er positieve uitspraken worden gedaan. Wel wordt aangegeven dat het bemoedigend werkt voor het kind, dat het kind op deze manier ondersteuning van de ouder ervaart en trots op zichzelf kan zijn. Wel wordt aangegeven dat het karakter van het kind bepalend is voor de manier waarop het kind reageert op ouderlijk gedrag.

De sporters hebben ook een mening over het gedrag van de ouder langs de kantlijn en in hoeverre dit bijdraagt aan een (on)veilig sportklimaat. De oudere meisjes van vereniging A geven aan dat ze chagrijnig worden als hun ouders vervelende dingen roepen en dat ze agressiever gaan spelen. *“Als je ouders wat meer gaan roepen en schreeuwen dan heb je ook een beetje van huh en dan word je wat agressiever en wil je graag de bal hebben.”* (Meisje, veertien jaar, vereniging A). De meisjes van vereniging B geven aan het niet leuk te vinden als ze negatief commentaar krijgen. Vervolgens vertellen de meisjes dat af en toe commentaar wel kan, zodat ze inzien dat ze niet zo goed spelen en ze beter hun best kunnen gaan doen. Eén van de jongens van vereniging B vertelt dat hij gaat terugschelden en boos wordt op zijn ouders, de ander geeft aan dat hij gaat letten op zijn ouders en dit als vervelend ervaart. De jongens van vereniging A in de leeftijd van tien tot en met veertien hebben hier een wisselende mening over. Zo geeft de één aan het wel te horen, hier geïrriteerd van te raken maar niet anders te gaan spelen. De ander geeft aan alleen op het spel te letten. Ook bij de sporters is er een wisselende mening. Ze weten wel aan te geven dat het negatieve commentaar van de ouder invloed op ze heeft, maar niet iedereen geeft aan op welke manier het invloed heeft. Een enkeling geeft aan inhoudelijk commentaar wel degelijk wenselijk te vinden. De sporters geven aan het wel fijn te vinden wanneer de ouders positief commentaar geven, dat vinden ze leuk en geeft ze meer plezier. Ze geven hierbij niet aan of het

sportklimaat hierdoor veiliger wordt. Er is een klein spanningsveld tussen wat als negatief en vervelend wordt ervaren en welk commentaar nodig is volgens de sporters zodat ze beter kunnen gaan spelen.

De meiden van beide verenigingen geven aan dat ze het belangrijk vinden dat de ouder ook sympathie vertoont voor de tegenpartij. Wat als wenselijk wordt gevonden door de meisjes in de leeftijd van tien tot en met twaalf jaar van vereniging A is dat de ouders klappen voor de tegenpartij als die een goal maakt. *“Dat ze zeggen goed gespeeld of mooie goal. Als ze zeggen acht slecht, slecht gespeeld dat is niet leuk. Ze komen om aan te moedigen en niet om de rest zwart te maken”* (Meisje, elf jaar, vereniging A) Wanneer de ouders ook enthousiast meedoen met de tegenpartij zal dit de sfeer op het veld op een positieve manier beïnvloeden. *“Er ontstaat een fijnere sfeer”* (Meisje, vijftien jaar, vereniging A). De ouders spreken tijdens de interviews niet over het aanmoedigen van de tegenpartij.

Niet alle geïnterviewden geven aan bemoeienis van de ouder als beïnvloedend op het sportklimaat te ervaren. Zo heeft de scheidsrechter van vereniging B de indruk dat de sporters zich niks van het gedrag van de ouders langs de lijn aantrekken. *“Ze gaan niet met de gedachten het veld op van papa en mama staan er.”* Deze opmerking wordt later echter wel genuanceerd. Zo zou aanhoudend commentaar van *“doe zus en zo”* wel invloed hebben.

Één van de meisjes van vereniging A (dertien jaar) en de dochter van de coach geeft aan dat ze het meestal wel fijn vindt als ze commentaar krijgt. Naast deze jongedame geven nog twee sporters aan zich niks aan te trekken van wat de ouder zegt. Ook geven de beide meisjesteams van vereniging A aan dat ze soms ook wel beter gaan spelen en het niet zoveel invloed op ze heeft, het verschilt per situatie geven ze aan.

Zowel de sporters als volwassenen geven aan dat het gedrag van de ouder langs de lijn invloed heeft op de sporter en daarmee op het sportklimaat. De sporters weten concreet aan te geven hoe het invloed kan hebben. Ze worden bijvoorbeeld boos, chagrijnig of gaan feller en agressiever spelen. Er wordt door alle betrokkenen aangegeven dat positief commentaar wenselijk is, maar niet dat dit automatisch leidt tot een veiliger sportklimaat. Daarnaast wordt er een spanning weergegeven tussen spelgerelateerde uitspraken die wenselijk zijn en uitspraken die te ver gaan en kunnen leiden tot agressief gedrag of onzekerheid.

Vaders en moeders langs de lijn

De geïnterviewden geven aan dat er een verschil in gedragingen is tussen vaders en moeders waardoor zij op een verschillende manieren bijdragen aan het scheppen van een (on)veilig sportklimaat. De vader zou een fanatiekere toeschouwer zijn en vaker de rol van de coach

willen overnemen dan de moeder, aldus de coach van vereniging A, de coach van de jongens en de voorzitter van vereniging B. *“Vaders zijn wat meer uitgesproken zeg maar langs de lijn. Vaders zijn gewoon veel fanatieker en hopen erg dan hun zoons de nieuwe Johan Cruijff wordt”* (Voorzitter, vereniging B). Daarnaast geeft de coach van het jongensteam van vereniging B aan dat het commentaar van de vader directer over komt bij jongens en kan dit een negatieve invloed hebben. Daarnaast luisteren de jongens niet altijd wanneer de moeder iets zegt. *“Zo van dat is mijn moeder en die weet het niet.”* Alle drie zijn er ook van overtuigd dat de moeder ook fanatiek kan zijn, maar dat moeders vaak rustiger en positiever langs de lijn staan. *“Moeders staan gewoon te kletsen met elkaar. Ze kijken ook wel naar voetbal maar zijn, ja, weet je die hebben gewoon net iets minder met sport om fanatiek me te zijn. Je hebt ook wel van die fanatieke moeders hoor, maar toch iets minder. Vooral gezelliger”*(Voorzitter, vereniging B). De coach van vereniging A vindt een mix tussen vaders en moeders daarom de meest ideale situatie langs de lijn. Moeders zorgen voor de *“de gezelligheid”* en de *“sociale cohesie, dat is gezonder langs de lijn.”* Een gelijke man-vrouw verhouding zou zorgen voor een betere sfeer en mogelijk kunnen bijdragen aan een veiliger sportklimaat.

Vervolgens is aan de geïnterviewden gevraagd wat de verhouding van vaders en moeders langs de lijn is. De meeste geïnterviewden geven aan dat zij denken dat er evenveel mannen als vrouwen langs de lijn staan. *“Ook als moeder zijnde ben je toch net zo trots op een voetballende zoon als dochter”* (Moeder, vereniging B). Niet iedereen is het hier mee eens. Volgens de meisjes in de leeftijd van 12 t/m 13 jaar en de scheidsrechter van vereniging A staan er bij de jongens meer vaders langs de lijn. Zij hebben de indruk dat vaders denken dat jongens beter voetballen dan meisjes. *“Vrouwen zijn minder geïnteresseerd in voetbal dan mannen”* (Scheidsrechter, vereniging A). De voorzitter van vereniging A geeft aan dat hij denkt dat bij de meisjes meer moeders staan. *“Het is niet dat bij de jongens geen enkele moeder rondloopt, maar bij de meisjes meer moeders.”* Hij denkt dat de betrokkenheid van ouders bij de meisjes juist groter is: *“Misschien is de betrokkenheid bij meisjes wel groter. Het is nog enigszins bijzonder dat een meisje voetbalt. Daar zijn dan ook relatief vaker ouders bij en die leven veel meer mee met elkaar.”* Vervolgens is aan de geïnterviewden gevraagd of zij denken dat de man-vrouw verhouding van de ouders langs de lijn invloed heeft op het spel. De sporters zijn meer ingegaan op hoe zij denken dat de ouders commentaar geven bij een team met jongens en een team met meisjes. Bij de meisjes in de leeftijd van 10 t/m 13 jaar zijn de meningen verdeeld. Zo denkt de één dat er bij jongens meer commentaar wordt gegeven, terwijl de ander juist denkt dat het rustiger is. *“Die denkt dat zijn dochter niks*

weet, die gaat dan geen voetbalwoorden gebruiken, maar bij de jongens wel, zo van 'kom op druk zetten.'” Verder denken ze dat de ouders bij de meisjes rustiger aan doen. *“Papa heeft commentaar op het spel en mama doet gewoon gek”.* (Meisje, elf jaar, vereniging B).

Wanneer er wordt gevraagd of het verschil zou uitmaken wanneer er meer moeders dan vaders langs de lijn staat zijn de meningen verdeeld. De meesten denken dat het geen verschil maakt. Toch geven drie geïnterviewden aan dat ze wel degelijk denken dat het uitmaakt. Opvallend is dat dit wordt aangegeven door alle drie de geïnterviewde coaches. Zij geven aan dat vrouwen voor een meer ontspannen sfeer zorgen tijdens de wedstrijd en ook socialer zijn. *“Bij vrouwen is het allemaal veel socialer.”* (Coach jongens, vereniging B). Meer vrouwen langs de lijn draagt volgens de mannen bij aan het scheppen van een veiliger sportklimaat. Dit komt volgens hen doordat vrouwen socialer zijn en voor sociale cohesie en een ontspannen sfeer zorgen, doordat ze niet zo op winnen zijn gefocust.

Over het algemeen zijn geïnterviewden van mening dat vaders eerder betrokkenen zijn bij het scheppen van een onveilig sportklimaat en moeders daarentegen eerder zouden bijdragen aan een veilig sportklimaat. De belangrijkste redenen die hiervoor genoemd zijn is dat vaders vaak erg fanatiek langs de lijn staan en zich veel bemoeien met de wedstrijd. Moeders daarentegen zijn vaak minder gefocust op de wedstrijd en kletsen veel onderling. Moeder zouden voor sociale cohesie zorgen.

Voetbal een mannenbolwerk

Meerdere malen wordt er door de geïnterviewden aangegeven dat voetbal nog steeds een wereld is dat gedomineerd wordt door mannen. Dit is terug te zien in de verdeling van vrijwilligerswerk. Over het algemeen wordt aangegeven dat evenveel mannen als vrouwen vrijwilligerswerk doen. Enkelen geven aan dat vooral mannen vrijwilligerswerk doen. Zoals eerder aangegeven vervullen de mannen leiderschapstaken en de vrouwen oefenen de verzorgende taken uit. Uitspraken van ouders geven impliciet weer wat zij onder mannen - en vrouwentaken verstaan. *“Ze staan denk ik raar te kijken als ik er een plafond aan het in rammen ben hier, dat is meer een taak voor mannen.”* (Moeder, vereniging B). *“Moeders doen meer de kleine dingen als water halen, limonade klaarzetten en dingen organiseren, geen leiderschap.”* (Vader, vereniging B). Ook de sporters zelf hebben een soortgelijk idee over de rollen die vaders en moeders invullen. *“Misschien is dat meer een vrouwentaak, water op iemand zijn been doen, en in de pauze bidon aangeven.”* (Meisje, vijftien jaar, vereniging A). Vervolgens wordt geroepen *“Onze trainster is wel een vrouw”* (Meisje, veertien jaar vereniging A). Deze opmerking geeft indirect weer dat ze het opvallend vinden

wanneer het een vrouw die deze taak vervult. De betrokkenen geven het heersende gedachtegoed weer dat mannen meer verstand zouden hebben van voetbal. *"Vrouwen hebben nou eenmaal minder verstand van voetbal, althans dat is nog steeds het idee dat overheerst."* (Coach, vereniging B). De meeste jongens en mannen die geïnterviewd zijn laten doorschemeren dat ook zij er zo over denken. De coach en vader van vereniging A geven aan net zoveel vertrouwen in de vrouw te hebben.

In hoeverre heeft deze rolverdeling betrekking op het veilig sportklimaat? Volgens de moeder van vereniging B kan het een verschil maken als vrouwen leiderschapsfuncties innemen. Ze vertelt over een wedstrijd waarbij de scheidsrechter een vrouw was. De jongens waren er volgens haar onder de indruk van, omdat ze beter luisterden naar de scheidsrechter en minder commentaar gaven. Daarnaast denkt ze dat een vrouwelijke coach er voor kan zorgen dat de jongens minder haantjesgedrag vertonen en inzien dat vrouwen ook kunnen voetballen. Voor een vrouw zou op een andere manier gezag bestaan en wedstrijden zouden rustiger verlopen denkt moeder. Er wordt niet aangegeven door de betrokkenen dat het een verschil maakt voor een veilig sportklimaat als meer vaders verzorgende taken gaan doen. Er wordt door de betrokkenen alleen weergegeven dat wanneer de vrouw meer zichtbaar is dit bij zou dragen aan een veilig sportklimaat.

Eveneens komt naar voren dat meisjes niet zouden kunnen voetballen. De meiden uit alle 3 de focusgroepen geven aan dat ze soms nog weerstand ervaren in het voetbal over het feit dat ze "meisje" zijn. Zo wordt niet altijd de bal naar hen gepast, is de accommodatie er niet op ingericht en vinden jongens en vaders het heel erg wanneer er van meisjes wordt verloren tijdens de wedstrijd. *"Ze accepteren nog niet dat meisjes ook bij voetbal meedenken lijkt het net. Ze denken van dit is een jongenssport."* (Meisjes, dertien jaar, vereniging B). Daarnaast wordt aangegeven dat er vaders langs de lijn staan die roepen dat je van een meisje echt niet verliezen kan. *"Dan zegt een vader, wat heb je slecht gespeeld, je verliest toch niet van een meisje."* De moeder van vereniging B geeft aan *"Bij veel jongens is het nog zo van meisjes horen niet te voetballen. Als meid zijnde moet je echt je best doen om je plek te verdienen."* Bij vereniging A speelt dit al minder, de vereniging kent twee voltallige meidenelftallen, waarvan er ook één erg goed presteert. Hierdoor ervaren deze meiden minder weerstand op het veld. Het sportklimaat kan voor vrouwen als onveiliger worden ervaren gezien de betrokkenen aangeven dat er nog weerstand bestaat ten aanzien van de voetballende vrouw.

Naar voren komt dat er belang wordt gehecht aan de manier waarop ouders langs de lijn staan. Negatieve aanmoedigingen en teveel bemoeien met scheidsrechter en coach draagt

volgens de betrokkenen bij aan een onveilig sportklimaat. Positief commentaar draagt vervolgens bij aan een veilig sportklimaat volgens de betrokkenen. De betrokkenen vinden het moeilijk te duiden wanneer het gedrag van de ouder nog wenselijk is en wanneer niet. Wanneer gedragingen bijdragen aan de kans om tot een overwinning te komen lijkt ineens meer mogelijk en lijkt het veilig sporten minder van belang te zijn dan dat de betrokkenen in eerste instantie aangeven. Daarnaast speelt de man-vrouw verdeling langs de lijn een rol en de vrijwilligersfuncties die zij vervullen. Meer vrouwen langs de lijn en in leiderschapsfuncties dragen volgens de betrokkenen bij aan een veilig sportklimaat. Vrouwen zouden voor meer sociale cohesie zorgen en bijdragen aan een positievere sfeer.

Het veld kenmerkt zich door de regels, interventies en maatregelen die aanwezig zijn om ongewenst gedrag te voorkomen en gewenst gedrag te stimuleren. De accommodaties dienen daarnaast als symbolisch beeld voor veiligheid. Een opgeknapt en opgeruimd gebouw zou bijdragen aan een veilig gevoel. Voor de meisjes is het veld nog niet optimaal voor het ervaren van een veilig gevoel aangezien er vaak voorzieningen ontbreken. Vervolgens nemen de personen positie in, in het veld. Hierbij wordt door de betrokkenen nadruk gelegd op een zichtbare positie op het veld. Betrokkenheid thuis, op het verenigingssterrein en tijdens de wedstrijd is van belang volgens de betrokkenen. Betrokkenheid kan zowel tot onveilige als veilige situaties leiden, voortkomend uit de habitus van de betrokkenen. Een veilig sportklimaat kan ontstaan wanneer de ouder luistert naar de wensen van het kind, positief aanmoedigt, plezier centraal staat en belangstelling toont. Een onveilig sportklimaat zou kunnen ontstaan wanneer de ouder de focus heeft liggen op winnen, inhoudelijk commentaar uitdraagt, de focus legt op winnen en agressief gedrag vertoont.

6. Analytisch kader

In dit hoofdstuk worden de resultaten geanalyseerd aan de hand van het theoretisch kader en de literatuur. Op basis van de resultaten wordt de rol van ouders met betrekking tot een veilig sportklimaat op twee verschillende velden belicht. Deze velden kunnen worden geduid als het verenigingsterrein en tijdens de wedstrijd. Deze twee velden worden weergegeven aan de hand van de drie begrippen van Bourdieu; 'veld', 'position taking' en 'habitus'. Allereerst wordt het veld weergegeven, vervolgens wordt weergegeven hoe mensen positie innemen op het veld en ten slotte op welke manier de betrokkenen betekenis geven aan het veld. Daarnaast zullen de resultaten worden geanalyseerd aan de hand van de geselecteerde perspectieven van Weick, namelijk retrospectie, enactive of sensible environments en betekenisgeving als sociaal proces, en de literatuur zoals deze in hoofdstuk 2 is weergegeven.

6.1 Het verenigingsterrein

Uit de resultaten komt naar voren dat de ouders een rol spelen bij het scheppen van een veilig sportklimaat door middel van aan- of afwezigheid op het terrein van de vereniging. De rol die de ouders innemen op de vereniging is bepalend voor de mate waarop de aanwezigheid van de ouder op het verenigingsterrein gewenst is of niet.

Veld

De resultaten laten zien dat het verenigingsterrein gekenmerkt wordt door zowel proactieve als reactieve maatregelen die zijn genomen met betrekking tot het scheppen van een veilig sportklimaat. Voorbeelden van proactieve maatregelen die worden genoemd zijn (gedrag) regels en statuten. Door het vooraf vastleggen van de grenzen waarbinnen gedrag als gewenst wordt beschouwd wordt het kader waarbinnen de mensen op de vereniging zich kunnen gedragen. De regels hebben invloed op de positie die mensen innemen in het veld (Calhoun et al., 2007, p.262). De accommodatie van de vereniging speelt ook een rol, Zo komt uit de resultaten naar voren dat de voetbalvereniging niet voldoende zou zijn ingericht voor de voetballende vrouw, door de afwezigheid van een aparte kleedkamer, met een pictogram van een vrouw op de deur. De betrokkenen geven aan dat de accommodatie hierdoor voor de meisjes als minder veilig wordt ervaren. Daarnaast geven de betrokkenen aan dat wanneer een accommodatie schoon, goed onderhouden en overzichtelijk is dit een bijdrage levert aan een veiliger sportklimaat.

Position taking

De betrokkenen geven aan dat zij het wenselijk vinden dat ouders betrokkenheid tonen bij de vereniging. Dit kan door aanwezig te zijn bij bijeenkomsten en het doen van vrijwilligerswerk. Voor moeders lijkt een belangrijke rol te zijn weggelegd. Zij staan bij de kleedkamerdeur wanneer de meisjes willen douchen en omkleden zodat mannen de kleedkamer niet binnen kunnen gaan. De betrokkenen lijken het vanzelfsprekend te vinden dat er sprake is van een douchemoeder en niet van een douchevader. Hieruit blijkt ook dat moeders een meer verzorgende rol hebben binnen een vereniging (Messner & Bozada-Deas, 2009). De aanwezigheid van een moeder voor de deur geeft de meisjes een veilig gevoel volgens de betrokkenen. De positie van douchemoeder wordt in stand gehouden door de betrokkenen van de vereniging, aangezien het genereren van deze positie zou bijdragen aan een veilig sportklimaat (Calhoun et al. 2007, p.263; Weick, 1995). Het veld zou anders ingericht moeten worden, willen de meisjes veilig kunnen douchen en omkleden. De posities die betrokkenen innemen is nog vrij traditioneel ingericht. Vaders vervullen leidinggevende taken zoals functies in het bestuur of commissies, als arbiter, coach of begeleider. Moeders vervullen de verzorgende taken (Coakley & Pike, 2006, p.157; Messner & Bozada-Deas, 2009).

Daarnaast komt een geheel ander thema aan de orde, namelijk de rol van de media. De betrokkenen geven aan dat de media een belangrijke rol speelt bij de beeldvorming van ongewenst gedrag in het voetbal. Zij geven aan dat de media gefocust is op incidenten in het voetbal en hier uitgebreid op inspeelt. De focus van de media, op de incidenten in het amateurvoetbal, heeft er toe geleid dat er strengere maatregelen zijn genomen. De betrokkenen van beide verenigingen geven aan dat er kordaat wordt opgetreden door het bestuur en dat de mensen zich meer bewust zijn van wat wel en niet gewenst gedrag is. Ondanks dat de rol van de media als negatief wordt ervaren, lijkt deze er wel toe te leiden dat verenigingen en betrokkenen van een verenigingen bewuster langs de kantlijn staan bij de wedstrijd en meer gefocust zijn op het bijdragen aan een veilig sportklimaat.

Habitus

Betrokkenheid van de ouder bij de vereniging heeft volgens de geïnterviewden een positieve invloed op het sportklimaat, mits de ouder hierbij gewenst gedrag vertoont. De betrokkenen geven aan dat meer vrouwen leiderschapsfuncties zouden moeten vervullen. Volgens hen draagt het bij aan een veiliger sportklimaat wanneer meer moeders leidinggevende functies

uitoefenen. Dat de mannen nog steeds over dominante posities beschikken komt waarschijnlijk doordat mannen vaak mannen vragen voor de functies. Mannen beschikken (nog steeds) over de dominante posities binnen het voetbal. Daarnaast wordt over vrouwen nog steeds gedacht dat zij geen verstand hebben van voetbal. Door de heersende discourse dat voetbal een mannensport is wordt deze betekenisgeving in stand gehouden en daarmee ook de posities die worden ingenomen. Er kan bij deze situatie worden gesproken van ‘enactive of sensible environments’ (Weick, 1995). De onderzoeker krijgt naar aanleiding van de betekenisgeving van de betrokkenen het idee, dat er sprake is van ‘succession’ (Laberge & Kay, 2005). Dit houdt in dat de voetbalvereniging open lijkt te staan voor de vrouw in leidinggevende functies.

Verder wordt aangegeven dat de regels die op het veld gelden leidend zijn voor het gedrag van de personen op het veld. Daarnaast hebben de betrokkenen een eigen mening over wat onder (on)gewenst en (on)sportief gedrag wordt verstaan. Opvallend is dat wordt aangegeven dat zij weten wat ze onder (on)sportief en (on)gewenst gedrag verstaan, maar dat ze het lastig vinden om de grens tussen sportief en onsportief gedrag aan te duiden. Sommige onsportieve of ongewenste gedragingen worden namelijk wel toegestaan volgens de betrokkenen. Gedrag dat eerst als ongewenst wordt aangeduid, wordt later wanneer het gedrag bij kan dragen aan de kans op winnen wel als geaccepteerd gezien (Coakley & Pike, 2006, p.233). Onsportiviteit lijkt vooral voort te komen uit de drive om te winnen. Ondanks dat de betrokkenen aangeven dat het vooral om plezier gaat, lijkt tijdens de wedstrijd de focus op winnen de overhand te krijgen. Grenzen van sportiviteit lijken te worden opgezocht. De ouder is zich hier bewust van. Ze geven zelf aan wel eens ongewenst gedrag te vertonen ondanks dat ze dit zelf ook niet wenselijk vinden. Het lijkt erop dat de betrokkenen op zoek zijn naar de grenzen van gedrag. Telkens wordt er een nieuwe betekenis voor gedrag geconstrueerd, hierdoor bestaat de kans dat grenzen langzamerhand worden verlegd.

6.2 Tijdens de wedstrijd

Uit de resultaten komt naar voren dat de ouders een belangrijke rol spelen bij het scheppen van een veilig sportklimaat door aanwezig te zijn bij de wedstrijd. Hierbij wordt aangegeven dat de aanwezigheid van de ouder zowel een negatieve als een positieve invloed kan hebben.

Veld

Wanneer de sporters, ouders en andere betrokkenen van het team bij de vereniging binnen stappen waar de wedstrijd plaatsvindt krijgen zij te maken met de regels die van kracht zijn

binnen de vereniging waarbij ze op bezoek zijn. Een warm ontvangst zou bijdragen aan het proactief creëren van een veilige sfeer tijdens de wedstrijd. Daarnaast kennen de verenigingen de maatregel dat de sporters elkaar de hand schudden voor de wedstrijd, om zo een teken van sportiviteit weer te geven. Zoals aangegeven in bovenstaand hoofdstuk speelt ook bij de wedstrijd de accommodatie een rol. Deze heeft echter dezelfde bijdrage aan een gevoel van veiligheid tijdens een wedstrijd als voor de vereniging in het algemeen.

Position taking

De manier waarop de ouder vooraf aan de wedstrijd positie inneemt ten aanzien van het sportende kind zou invloed hebben op de houding waarmee het kind de wedstrijd in gaat. Wanneer de ouder thuis positieve belangstelling toont voor het sportende kind en de nadruk legt op de plezierbeleving zou dit een goede invloed hebben op het kind en een bijdrage leveren aan een veiliger sportklimaat. Het kind zal door een positieve en bemoedigende houding van de ouder met een goed gevoel richting de wedstrijd gaan ook al is de ouder hier niet aanwezig (Knight et al., 2008).

Wanneer de ouder aanwezig is bij de wedstrijd neemt deze op verschillende manieren positie in langs de lijn. Vaders en moeders lijken op een andere manier positie in te nemen. Zo zouden moeders vaak langs de lijn staan met een kop koffie en druk kletsend over andere zaken dan voetbal. En geven vaders meer inhoudelijk commentaar op het spel. Moeders ondersteunen meer positief en vaders geven meer sportspecifieke aanwijzingen (Wuerth et al., 2008). Andere gedragingen die naar voren komen zijn het roepen van bemoedigende woorden en het geven van negatief feedback. Er komt naar voren dat de betrokkenen bemoeienis met de wedstrijd in de vorm van commentaar op de scheidsrechter en het willen overnemen van de rol van de coach niet wenselijk is.

Als er wordt ingegaan op het ingrijpen in het ongewenste gedrag van de ouder, geven de betrokkenen aan ze bekenden beter durven aan te spreken op ongewenst gedrag dan onbekenden.. Vervolgens blijkt uit de incidenten die de betrokkenen beschrijven dat het aanspreken van een bekende ouder niet altijd een positieve afloop heeft en soms tot een ruzie leidt. De habitus van de betrokkenen worden door de gebeurtenissen in het veld bijgesteld waardoor zij een volgende keer een andere positie zullen innemen. Op basis van een eerdere aanvaring geven de betrokkenen aan niet weer een ouder op ongewenst gedrag aan te zullen spreken. Er kan gesproken worden van ‘retrospectie’ (Weick, 1995).

Habitus

Volgens de betrokkenen kunnen ongewenste gedragingen van de ouder leiden tot agressief gedrag of onzekerheid bij het kind en de ontwikkeling van het kind doen afremmen. De mogelijkheid bestaat eveneens dat het kind het gedrag van de ouder kopieert en laat zien tijdens de wedstrijd. Teveel bemoeienis van de ouder op het spel zal voor het kind verwarrend zijn, omdat het kind niet weet of het naar de ouder of de coach moet luisteren, er kan ook wel gesproken worden van een loyaliteitsprobleem. Een ouder die positieve dingen roept en genuanceerd feedback geeft wordt door Holt et al. (2008) beschreven als een ondersteunende ouder. Een ouder die negatief of zelfs denigrerend commentaar en veel inhoudelijk feedback geeft, wordt meer als de controlerende ouder gezien. De controlerende ouder zou een negatieve bijdrage hebben op het veilig sportklimaat, de ondersteunende ouder een positieve invloed. Van belang is dat de geïnterviewden erg gefocust zijn op de betrokkenheid van de ouder bij het sportende kind, maar dat deze betrokkenheid niet altijd tot wenselijke uitkomsten leidt. Betrokkenheid draagt in een bepaalde mate bij aan een veilig sportklimaat. Buitensporige betrokkenheid, of negatieve en ongewenste betrokkenheid draagt volgens de betrokkenen bij aan een onveilig sportklimaat (Knight et al., 2008).

7. Conclusie

Aan de hand van de deelvragen zal er een antwoord worden geformuleerd op de hoofdvraag. Door middel van het beantwoorden van de hoofd- en deelvragen wordt de conclusie van het onderzoek weergegeven.

Wat verstaan de betrokkenen onder veilig sporten?

De betrokkenen verstaan onder een veilig sportklimaat een omgeving waar een kind met plezier kan sporten en waar het kind met een gerust hart naar toe kan gaan, kortom een omgeving waarin een kind zich veilig voelt en zich kan ontwikkelen. Daarnaast moet het een omgeving zijn waar de ouder het kind met een gerust gevoel achterlaat of laat sporten. Er wordt aangegeven dat de accommodatie hierin een rol speelt. Een overzichtelijk terrein waar kinderen in de gaten kunnen worden gehouden en een schone en goed onderhouden accommodatie zouden bijdragen aan een veilig sportklimaat.

Hoe kunnen de ouders bijdragen aan een veilig sportklimaat volgens de betrokkenen?

Ouders kunnen bijdragen aan zowel een veilig als een onveilig sportklimaat. Betrokkenheid is een begrip dat centraal staat. Wanneer de ouder geen betrokkenheid en belangstelling in het sportende kind toont zou dit bijdragen aan een onveilig sportklimaat. Betrokkenheid van de ouder zal bijdragen aan een veilig sportklimaat, echter worden aan deze betrokkenheid wel voorwaarden gesteld. Betrokkenheid is niet wenselijk wanneer het kind een bepaalde leeftijd bereikt, de ouder op een negatieve manier langs de lijn staat en zich bemoeit met de wedstrijd, coach of scheidsrechter. Ook is het onwenselijk wanneer de ouder zich niet aan de regels houdt of het kind niet stimuleert zich aan de regels te houden. Betrokkenheid is wel wenselijk wanneer de ouder vrijwilligerswerk doet, op een positieve manier langs de lijn staat en het kind stimuleert zich aan de regels te houden. Ten slotte wordt aangegeven dat een groter aantal vrouwen die zichtbaar aanwezig zijn rondom het voetbal bij kan dragen aan een veilig sportklimaat, aangezien de vrouwen voor meer sociale cohesie zouden zorgen. Dit heeft ook betrekking op het feit dat moeders momenteel nog vooral verzorgende vrijwilligerstaken uitoefenen. De betrokkenen zien moeders graag terug in leidinggevende functies. In de praktijk blijkt dat een goede sfeer tussen de ouders onderling bijdraagt aan een veilig sportklimaat.

Wat is het gedrag van de ouder en de invloed van het gedrag volgens de betrokkenen van de ouders op het veilig sportklimaat?

De ouders gedragen zich verschillend met betrekking tot het sportende kind, aldus de betrokkenen. De ouder speelt vanuit huis al een belangrijke rol vinden zij. Een ouder kan positief bijdragen aan een veilig sportklimaat wanneer hij of zij de nadruk legt op het beleven van plezier. Wanneer de ouder de focus legt op winnen zou dit een negatieve bijdrage hebben voor het sportklimaat. Ouders staan verschillend langs de lijn volgens de betrokkenen. Aanmoedigen en positieve opmerkingen zouden bijdragen aan een veilig sportklimaat. Te veel bemoeienis met de wedstrijd en negatieve opmerkingen zouden bijdragen aan een onveilig sportklimaat. Het kind kopieert volgende de betrokkenen het gedrag van de ouder, dus ook wanneer het ouder zich ongewenst gedraagt. Daarnaast kan het leiden tot agressief gedrag of kan het kind onzeker worden, volgens de volwassenen. De meeste sporters geven aan dat zij zich er wel aan storen en dat ze er soms anders door gaan spelen. Echter is dit niet altijd in negatieve zin. De houding van de ouders tijdens een belangrijke wedstrijd of bij een kind dat op een hoger niveau speelt is volgens de betrokkenen niet anders, of het verandert wel, maar dit maakt het sportklimaat in hun ogen niet onveilig. Het maakt daarnaast niet uit of ouders bij jongens of meisjes langs de lijn staan. Ouders weten hoe zij zich behoren te gedragen, echter willen de emoties die bij het voetbal gepaard gaan er soms toe leiden dat zij toch gedrag gaan vertonen dat als onwenselijk wordt gezien.

Hoe moet ongewenst gedrag aangepakt worden volgens de betrokkenen?

De betrokkenen geven aan, zowel de volwassenen als de sporters, dat zij de voorkeur geven aan dat de ouders elkaar onderling aanspreken op ongewenst gedrag. Tevens wordt aangegeven dat elkaar aanspreken op ongewenst gedrag gemakkelijker is wanneer je de ander kent. In de praktijk blijkt alleen dat beide aspecten niet altijd goed uitpakken. De betrokkenen hebben negatieve ervaringen gehad nadat ze een (bekende) ouder hadden aangesproken op het gedrag. Tevens komt naar voren dat ongewenste gedragingen in het belang van winnen vaak sneller worden geaccepteerd. De grens tussen geaccepteerd en niet-geaccepteerd blijkt eenvoudig te worden opgeschoven.

De antwoorden op de deelvragen vormen samen een antwoord op de hoofdvraag.

Welke betekenis geven betrokkenen bij een voetbalvereniging aan de rol van ouders in relatie tot veilig sportklimaat?

De betrokkenen zijn het er over eens dat de ouder een belangrijke rol speelt met betrekking tot het creëren van een veilig sportklimaat. Betrokkenheid is een veel genoemde term van de ouders, echter komt in de interviews naar voren dat betrokkenheid op een bepaalde manier moet worden vormgegeven wil het bijdragen aan een veiliger sportklimaat. Een positieve houding, focus op plezier, betrokken bij de vereniging en vooral goed luisteren naar wat het kind wil zouden factoren zijn waarmee ouders kunnen bijdragen aan een veiliger sportklimaat volgens de betrokkenen. Ouders kunnen daarnaast volgens betrokkenen ook een negatieve invloed hebben, zoals wanneer zij niet gewenste uitspraken doen, de focus leggen op winnen en zich teveel bemoeien met de wedstrijd. Volgens de betrokkenen moeten de ouders elkaar onderling aanspreken op ongewenst gedrag. Dit blijkt in de praktijk niet altijd te werken.

8. Reflectie

Het onderzoek kent een aantal aspecten waarmee rekening moet worden gehouden bij de interpretatie van het onderzoek. In dit hoofdstuk wordt gereflecteerd op het onderzoek.

Werving onderzoeksgroep

De onderzoeker is niet goed bekend met de voetbalwereld. Daarom heeft de onderzoeker er voor gekozen om via e-mail verenigingen te benaderen waarvan bekend is dat ze naast mannenteams vrouwenteam of gemengde teams hebben. Doordat de onderzoeker niet bekend is met voetbalverenigingen, is het niet mogelijk geweest om bij de selectie rekening te houden met de reputatie van de verenigingen. Interessant was geweest om te onderzoeken of de betrokkenen van een vereniging dat veel incidenten kent een andere betekenis weergeven dan betrokkenen van een vereniging dat weinig incidenten kent.

Alle geïnterviewden in dit onderzoek zijn nauw betrokken bij de vereniging, door zelf te sporten, door vrijwilligerswerk en door vaak aanwezig te zijn op de vereniging. Doordat de onderzoeker de geïnterviewden niet zelf heeft uitgekozen, maar de vereniging dit zelf heeft gedaan kreeg de onderzoeker te maken met zeer enthousiaste betrokkenen. Één vader is zelf door de onderzoeker benaderd. Deze vader bleek ook nauw betrokken, maar was niet enthousiast over de gang van zaken. Dit heeft geleid tot mooie vergelijkingen door voorbeelden uit de praktijk over hoe de ouder een rol kan spelen bij het scheppen van een veilig sportklimaat. Interessant was geweest om een enigszins gelijke verhouding te hebben gehad tussen enthousiaste en kritische ouders, omdat hierdoor mogelijk meer voorbeelden naar voren waren gekomen die de rol van de ouder met betrekking tot een veilig sportklimaat konden illustreren.

Thematiek

De geïnterviewden gaven aan dat ze over verschillende thema's eigenlijk nog nooit zozeer hadden nagedacht tot aan hen de vragen werden gesteld. Wanneer werd gevraagd naar de definiëring van (on)sportief en (on)gewenst gedrag, (on)veilig sportklimaat, verhouding man-vrouw langs de lijn en het verschil tussen mannen en vrouwen gaven de geïnterviewden aan er goed over na te moeten denken. Dit geldt ook voor het onderzoeksthema: de rol van ouders met betrekking tot het creëren van een veilig sportklimaat. Door het stellen van de vraag zijn de geïnterviewden op het moment zelf betekenis gaan reconstrueren over de kwestie. De geïnterviewden zijn door deelname aan het interview aangespoord om over het onderwerp na

te denken en op sommige gebieden hebben zij nieuwe betekenissen geconstrueerd. Mogelijk draagt dit op de verenigingen zelf al bij aan de verbetering van het sportklimaat door de rol van de ouders in beschouwing te nemen.

Vervolgonderzoek

Uit het onderzoek komen geen verschillen naar voren in de betekenisgeving door mannen en vrouwen, jongens en meisjes of de betrokkenheid bij een meisjes -, jongens - of gemengd team. Wel geven de moeders en meisjes aan dat de voorzieningen en omstandigheden voor meisjes binnen het voetbal nog niet optimaal zijn en dat vrouwen nog niet altijd geaccepteerd worden binnen het voetbal. Gezien van elke profiel maar één of twee betrokkenen zijn geïnterviewd is het niet mogelijk om verschillen te kunnen duiden tussen de manier waarop de geïnterviewden betrokken zijn bij het kind. Een interessant vervolgonderzoek kan zijn om meer personen te interviewen over dit onderwerp dan twee tot drie personen per functie. Op deze manier kan dieper worden ingegaan op de visie die de personen met een bepaalde functie hebben. Bijvoorbeeld om te onderzoeken hoe betrokkenen met verantwoordelijke posities binnen een vereniging tegen de rol van ouders aankijken met betrekking tot veilig sportklimaat. Daarnaast zou het interessant zijn om nader te onderzoeken hoe de niet-betrokken ouder bijdraagt aan een (on)veilig sportklimaat. Een vervolgonderzoek kan zijn dat er dieper wordt ingegaan op het mogelijke effect dat de aanwezigheid van vrouwen lijken te hebben op een veilig sportklimaat. Er zou dieper ingegaan kunnen worden op wat dit effect is en wat mogelijkheden zouden kunnen zijn om binnen de mannenwereld van het voetbal meer vrouwen vrijwilligerstaken in te laten nemen in het bestuur, commissies en functies op het veld. Ten slotte komt in het onderzoek geen eenduidig antwoord naar voren op de vraag of niveau waarop het kind speelt of het belang van de wedstrijd invloed heeft op het gedrag van de ouder en daarmee op een veilig sportklimaat. Interessant zou zijn om dit thema apart te onderzoeken met een grotere onderzoeksgroep, om te kijken of er een eenduidiger antwoord naar voren komt.

9. Aanbevelingen

De betekenissen die de respondenten hebben weergegeven hoe ouders kunnen bijdragen aan een veilig sportklimaat heeft er toe geleid dat de onderzoeker een aantal aanbevelingen heeft voor het projectteam van VSK, de voetbalbond en de voetbalvereniging. De geïnterviewden weten aan te geven wat volgens hen wel of niet bijdraagt wat betreft ouderlijke gedragingen aan een veilig sportklimaat. Echter vinden zij het moeilijk aan te geven hoe ongewenste gedragingen van ouder voorkomen kunnen worden, of hoe er vervolgens ingegrepen kan worden.

Ouderavond

Er bestaan al verschillende interventies zoals het inhuren van een expert die langskomt op de vereniging en filmpjes opneemt van het gedrag van de ouders en hoe kinderen over de ouders denken. Dit is geen laagdrempelige en tevens dure interventie. De onderzoeker wil om deze reden een meer laagdrempelige optie weergeven. Een laagdrempelige mogelijkheid is volgens de onderzoeker het organiseren van een jaarlijkse ouderavond aan het begin van het seizoen. Tijdens deze avond kunnen ouders onderling discussiëren over wat wenselijk gedrag is, reflecteren op eigen gedrag en voorgedane gebeurtenissen in het afgelopen seizoen en hoe er ingegrepen kan worden wanneer een ouder zich onwenselijk gedraagt. Op deze manier worden ouders op laagdrempelige wijze naar de vereniging toegetrokken. Daarnaast kunnen ouders samen een aanpak afstemmen voor het komende jaar.

Contact komen met de ouders

Er wordt aangegeven dat niet alle ouders eenvoudig te bereiken zijn. Vooral de ouder die niet betrokken is bij de vereniging en weinig tot niet aanwezig is op de vereniging is moeilijk te bereiken. Het ouderwetse clubblad wordt niet altijd meer gelezen en de website blijkt niet altijd bekeken te worden volgens de geïnterviewden. De onderzoeker wil aanbevelen om meer gebruik te maken van social media, omdat dit laagdrempelig is en mogelijk meer ouders zal bereiken. Een voorbeeld is het aanmaken van een gesloten Facebookpagina waarvan alleen leden van de vereniging lid kunnen worden. Op deze Facebookpagina kunnen dan gereconstrueerde filmpjes geplaatst worden van gedragingen van ouders en filmpjes waarop kinderen van de vereniging aangeven wat zij van het gedrag van ouders vinden.

10. Literatuur

- Atkinson, M. (2012). *Key concepts in sport & exercise research methods*. London: Sage publications.
- Babkes, M. L. & Weiss, M. R. (1999). Parental influence on children's cognitive and affective responses to competitive soccer participation. *Pediatric Exercise Science*, 11, 44-62.
- Boeije, H. (2010). *Analysis in Qualitative Research*. London: Sage publications.
- Calhoun, G., Gerteis, J., Moody, J., Pfaff, S. & Virk, I. (2007). *Contemporary sociological theory*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Cassidy, T., Jones, R. & Potrac, P. (2009). Understanding athletes identities. In T. Cassidy, T., R. Jones, R. & P. Potrac (Eds.), *Understanding sports coaching* (pp.93-112). London: Routledge.
- Coakley, J. (2006). The good father: Parental expectations and youth sports. *Leisure Studies*, 25(2), 153-163.
- Coakley, J. & Pike, E. (2009). *Sports in society. Issues and controversies*. London: McGraw-Hill.
- Collard, D. (2013). *Nationaal Sport Onderzoek (NSO) 2012. Blok L: Misstanden in de sport. In opdracht van Veiligheid NL*. Utrecht: W.J.H. Mulier Instituut.
- Coulomb-Cabagno, G. & Rasclé, O. (2006). Team sports players' Observed aggression as a function of gender, competitive level, and sport type. *Journal of Applied Social Psychology*, 36(8), 1980-2000.
- Crombrugge van, H. (2006). *Denken over opvoeden. Inleiding in de pedagogiek*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant.
- Deetz, S. (2000). 'Describing differences in approaches to organization science: Rethinking Burell and Morgan and their legacy. In P. J. A. Y. Frost., K. Lewin & R. L. Daft (Eds.), *Talking about Organization Science* (pp. 123-152). Londen: Sage Publications.
- Edwards, A. & Skinner, J. (2009). *Qualitative research in sport management*. Amsterdam: Elsevier.
- Fredericks, J. A. & Eccles, J. S. (2004). Parental influences on youth involvements in sports. In M. R. Weiss (Ed.), *Developmental sport and exercise psychology: A lifespan perspective* (pp. 145-164). Morgantown, WV: Fitness Information Technology.
- Lucassen, J., Van Kalmthout, J., Steenbergen, Van der Werff, H., Smits, F. & De Jong, M. (2012). *Je gaat het pas zien als je het door hebt... Conclusies en slotbeschouwing van*

- de monitor Samen voor Sportiviteit en Respect 2009-2012*. Nieuwegein: Arko Sports Media.
- Goldstein, J. D. & Iso-Ahola, S. E. (2008). Determinants of parent' sideline-rage emotions and behaviors at youth soccer games. *Journal of Applied Social Psychology*, 38(6),1442-1462.
- Holt, N. L., Tamminen, K. A., Black, D. E., Sehn, Z. L. & Wall, M. P. (2008). Parental involvement in competitive youth sport settings. *Psychology of Sport and Exercise*, 9, 663-685.
- Jeanes, R. (2011). 'I'm into high heels and make up but I still love football': Exploring gender identity and football participation with preadolescent girls. *Soccer & Society*, 12(3), 2011.
- Jowett, S. & Timson-Katchis, M. (2005). Social networks in sport: Parental influence on the coach-athlete relationship. *The Sport Psychologist*, 19, 267-287.
- Knight, C. J., Neely, K. C. & Holt, N. L. (2011). Parental behaviors in team sports: How do female athletes wants parents to behave? *Journal of Applied Sport Psychology*, 23, 76-92.
- Laberge, S. en Kay, J. (2002). Pierre Bourdieu's sociocultural theory and sport practice. In J. Maguire & K. Young (Eds.). *Theory, Sport & Society* (pp. 239-267). Bingley: Emerald Group Publishing Limited.
- LaVoi, N. M. & Stellino, M. B. (2008). The relation between perceived parent-created sport climate and competitive male youth hockey players' good and poor sport behaviors. *The Journal of Psychology*, 142(5), 471-495.
- Lewis, M., Haviland-Jones, J. M. & Barrett, L. F. (2008) zoals geciteerd in Omli, J., & LaVoi, N. M. (2011). Emotional experiences of youth sport parents I: Anger. *Journal of Applied Sport Psychology*, 24(1), 10-25.
- Mean, L. & Kassing, J. W. (2007) zoals geciteerd in Omli, J. & LaVoi, N. M. (2011). Emotional experiences of youth sport parents I: Anger. *Journal of Applied Sport Psychology*, 24 (1), 10-25.
- Messner, M. A. & Bozada-Deas, S. (2009). Seperating the men from the moms: The making of adult gender segregation in youth sports. *Gender & Society*, 23(4), 49-71.
- Moget, P. & Weber, M. (2006). Project 'Seksuele intimidatie in de sport' van NOC*NSF Nederland 1996-2006. *Ethische perspectieven*, 16(3), 300-311.
- Omli, J. & LaVoi, N. M. (2011). Emotional experiences of youth sport parents I: Anger. *Journal of Applied Sport Psychology*, 24 (1), 10-25.

- Randall, L. & McKenzie, T. L. (1987) zoals geciteerd in Omli, J. & LaVoi, N. M. (2011). Emotional experiences of youth sport parents I: Anger. *Journal of Applied Sport Psychology*, 24(1), 10-25.
- Shields, D. L., Bredemeier, B. L., LaVoi, N. M. & Power, C. F. (2005). The sport behavior of youth, parents and coaches: The good, the bad, and the ugly. *Journal of Research in Character Education*. 3(1), 43-59.
- Schippers, E. (2011). *Uitwerking Actieplan: 'Naar een veiliger sportklimaat'*. Geraadpleegd op november, 25, 2013, via <http://www.rijksoverheid.nl/nieuws/2011/11/18/ministerschippers-presenteert-uitwerking-actieplan-veiliger-sportklimaat.html>.
- Schippers-van Veldhoven, N. & Boks, A.(2014). *Laat ons lekker sporten. Kinderen onderzoeken gedrag van ouders langs de kant (...)*.Soest: NOC*NSF.
- Weick, K.E. (1995). *Sensemaking in Organizations*. London: Sage publications.
- Tiessen-Raaphorst, A. & Breedveld, K. (2007). Een gele kaart voor de sport. Een quickscan naar wenselijke en onwenselijke praktijken in en rondom de breedtesport. *Sociaal Cultureel Planbureau, Den Haag*.
- Tiessen-Raaphorst, A., Lucassen, J., Van den Dool, R. & Kalmthout, J. (2008). Weinig over de schreef. Een onderzoek naar onwenselijk gedrag in de breedtesport. *Sociaal Cultureel Planbureau, Den Haag*.
- Wuerth, S., Lee, M. J. & Alfermann, D. (2004). Parental involvement and athletes' career in youth sport. *Psychology of Sport and Exercise*, 5, 21-33.
- Wylleman, P. & Lavallee, D. (2004). A developmental perspective on transitions faced by athletes. In M. R. Weiss (Ed.) *Developmental sport and exercise psychology: A lifespan perspective* (pp. 507-527). Morgantown, WV: Fitness Information Technology.

Bijlage

Topiclijst voor semi-gestructureerde diepte-interviews

1. Intro

- Onderzoek: De rol van ouders bij het sporten en de invloed die zij hebben op het (on)veilig sporten.

- Opnamen: Als u het goed vindt wordt dit interview opgenomen, dit omdat ik het interview volledig ga uitschrijven.

- Anonimiteit: Alle namen worden geanonimiseerd, zowel van respondenten als van de verenigingen.

- Neutraliteit: Er bestaan geen goede of foute antwoorden, ik ben erg benieuwd naar uw mening over dit onderwerp.

Continue focus op de bijdrage van ouders mbt veilig sporten en vragen naar voorbeelden

1. Agressie:

- Toe/afname ongewenst gedrag sport
- Hoe komt dit?
- Hoe merkt u dit?

2. Betekenisgeving

- Verschil sportief onsportief
- Verschil onveilig/veilig sportklimaat
- Grensoverschrijdend gedrag
- Grensaanduiding
- Consequenties gedrag
- Ontstaan (on)gewenst gedrag
- Belang veilig sporten
- Ideale sportsituatie

3. Beleid

- Karakteristiek vereniging
- Deelname VSK
- Beleid vereniging
- Ouders binnen beleid vereniging

4. Ouders

In elke sport en op elke vereniging komen wel eens problemen voor. Er is steeds meer aandacht voor de rol van ouders.

- Betrokkenheid ouders bij vereniging.
- Hoe draagt de ouder bij aan (on)veilig sporten
- Hoe kan de ouder beter bijdragen
- Sfeer langs de lijn de jeugd
- Sfeer op vereniging
- Omgang met tegenpartij
- Ingrijpen op ongewenst gedrag

- Incidenten waar ouder betrokken zijn
- Oorzaak incidenten
- Verschil in verenigingen
- Problemen vereniging
- Gedrag ouders langs de lijn / frequentie
- Gedrag ouders thuis
- Alleen in het voetbal of sport breed rol van ouders van belang
- Invloed gedrag ouder

***Bij een incident:**

- Omschrijving
- Betrokkenen
- Ingrijpen
- Gevolgen
- Reacties omstanders
- Oorzaak

5. Diversiteit

- Verhouding vaders moeders langs de lijn
- Gedrag vader
- Gedrag moeder
- Rol diversiteit bij veilig sporten
- Verschil in gedrag
- Sfeer langs de lijn bij wedstrijd jongens
- Sfeer langs de lijn bij wedstrijd meisjes
- Verschil hiertussen

6. Prestatie

- Sfeer langs lijn anders aan einde competitie
- Sfeer langs lijn anders bij bekerwedstrijd
- Prestatiedruk van invloed
- Hoe verandert gedrag
- Houding ouders

7. Partner (indien persoon partner heeft)

- Gedrag partner
- Ervaring gedrag partner
- Mogelijk ingrijpen gedrag
- Waarin verschilt gedrag
- Man/vrouw verschil

Wanneer de ondervraagde naast zijn functie als coach/voorzitter/scheidsrechter ook ouder is

- Positionering als ouder langs de lijn
- Eigen gedrag (roepen, fanatiek enz)

- Ervaringen langs de lijn
- Verschil wanneer in ouderrol als in andere rol
- Gedrag vanuit huis (bespreken met kind)
- Reflectie eigen gedrag

Wanneer de vader of moeder ook een vrijwilligersfunctie heeft:

- Welke functie
- Omschrijving functie
- Relatie met veilig sporten
- Relatie met andere ouders
- Verschil in gedrag ouder/vrijwilliger

Afsluiting:

Wilt u nog graag iets kwijt over dit onderwerp? Heeft u belangrijke vragen gemist?

Hartelijk dank voor uw tijd en moeite mee te werken aan mijn onderzoek. Mocht nu blijken dat ik in dit interview iets belangrijks ben vergeten, zou ik dan nogmaals contact met u mogen opnemen?

Verder bestaat als u wilt de mogelijkheid een terugkoppeling van het onderzoek te ontvangen, mocht u hierin interesse hebben.

Topiclist focusgroep met de sporters

Introductie

- Introductie, wat doe ik, waarom dit onderzoek.
- Vertellen dat het interview volledig wordt opgenomen
- Het gaat om jullie mening, niks is goed of fout. Ik vertel niks door aan jullie ouders.
- Zorgen dat ik weet wie, wie is en wie in welk team zit
- Zorgen dat iedereen aan het woord komt
- Aan de kinderen vragen eerst hun namen te noemen voordat ze spreken in verband met uitwerken tekst.

1. Betekenisgeving

- Verschil sportief onsportief
 - Verschil onveilig/veilig sportklimaat
 - Wanneer veilig gevoel, wanneer niet
 - Meemaken ongewenst gedrag
 - Omgang met ongewenst gedrag
 - Grensoverschrijdend gedrag
 - Grensaanduiding
 - Consequenties gedrag
 - Ontstaan (on)gewenst gedrag
 - Belang veilig sporten
 - Ideale sportsituatie
- Iedereen aan bod laten komen, afwisselend zodat de verlegen personen ook eerst mening kunnen geven. Verschillen duiden.

2. Beleid

- Vereniging en beleid tav veilig sporten
- Hoe wordt dat opgemerkt, hoe niet?
- Focus vereniging op plezier of winst
- Wat zou de vereniging kunnen doen

3. Ouders

- Aanwezigheid ouders
- Wens aanwezigheid ouders
- Gedrag ouders
- Gewenst/ niet gewenst gedrag ouders
- Invloed gedrag ouder
- Voorbeeld van gedrag
- Incidenten

*bij incident

- Gebeurtenis
- Betrokkenen
- Reactie
- Eigen reactie/gevoel
- Wat doet het kind

Diversiteit

- Verhouding vaders moeders langs de lijn
- Gedrag vader
- Gedrag moeder
- Rol diversiteit bij veilig sporten
- Verschil in gedrag
- Sfeer langs de lijn bij wedstrijd jongens
- Sfeer langs de lijn bij wedstrijd meisjes
- Verschil hiertussen

6. Prestatie

- Sfeer langs lijn anders aan einde competitie
- Sfeer langs lijn anders bij bekerwedstrijd
- Prestatiedruk van invloed
- Hoe verandert gedrag
- Houding ouders

Afsluiting:

Wilt je nog graag iets kwijt over dit onderwerp? Heeft iemand nog belangrijke vragen gemist?
Allereerst hartelijk dank voor jullie tijd en medewerking aan mijn onderzoek.